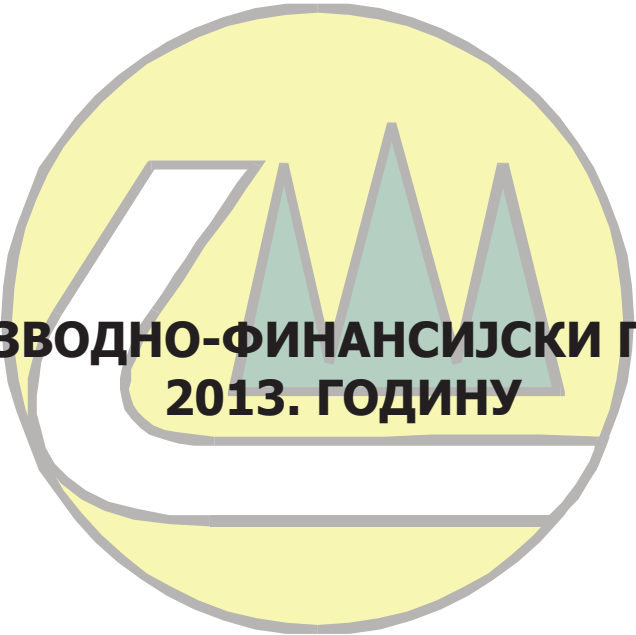




ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ШУМАРСТВА

Шуме Републике Српске

а . д . СОКОЛАЦ



**ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА
2013. ГОДИНУ**

СОКОЛАЦ, новембар 2012. године

САДРЖАЈ

I УВОД	2
II ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОСЛОВАЊА У 2012. ГОДИНИ	4
1. УРЕЂИВАЊЕ ШУМА	4
2. СЈЕМЕНСКО-РАСАДНИЧКА ПРОИЗВОДЊА И ШУМСКО-УЗГОЈНИ РАДОВИ	5
3. ЗАШТИТА ШУМА	6
4. ИСКОРИШЋАВАЊЕ ШУМА	7
5. ИНВЕСТИЦИОНА УЛАГАЊА	7
6. ФИНАНСИЈСКИ РЕЗУЛТАТ И МЈЕРЕ ФИНАНСИЈСКЕ КОНСОЛИДАЦИЈЕ	8
7. ЦЕРТИФИКАЦИЈА ШУМА	8
III САДАШЊЕ СТАЊЕ ШУМАРСТВА	9
IV ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2013. ГОДИНУ	11
A. ЗАЈЕДНИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА ИЗРАДУ ПРОИЗВОДНО- -ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА ЗА 2013. ГОДИНУ	12
1. СЈЕМЕНСКО-РАСАДНИЧКА ПРОИЗВОДЊА И ШУМСКОУЗГОЈНИ РАДОВИ	12
2. ЗАШТИТА ШУМА	13
3. ПЛАНИРАНИ ОБИМ СЈЕЧЕ И ПРОИЗВОДЊЕ ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА	16
4. ПЛАН РЕАЛИЗАЦИЈЕ ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА	17
5. ПЛАН УКУПНЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	18
6. ПЛАН УТРОШКА СРЕДСТАВА ПОСЕБНИХ НАМЈЕНА ЗА ШУМЕ	19
7. ПЛАН РАДНЕ СНАГЕ	19
8. ПЛАН ПРИХОДА И РАСХОДА	19
9. ПРВА ПРОЈЕКЦИЈА ПЛАНА ИНВЕСТИЦИОНИХ УЛАГАЊА	21
10. ПЛАН ОБРАЗОВАЊА И СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА	22
11. ПЛАН ПОДИЗАЊА ЕНЕРГЕТСКИХ ПЛАНТАЖА И ПЛАНТАЖА ШУМСКОГ ВОЂА И ПЛЕМЕНИТИХ ЛИШЋАРА	22
12. ОСТАЛИ ПЛАНОВИ	22
13. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ	23
B. ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН	23
1. СЈЕМЕНСКО-РАСАДНИЧКА ПРОИЗВОДЊА И ШУМСКО-УЗГОЈНИ РАДОВИ	24
2. ЗАШТИТА ШУМА И ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА	28
3. ПЛАНИРАНИ ОБИМ СЈЕЧЕ И ПРОИЗВОДЊЕ ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА	30
4. ПЛАН РЕЛИЗАЦИЈЕ ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА	35
5. ПЛАН УКУПНЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	37
6. ПЛАН ПОДИЗАЊА ПЛАНТАЖА ШУМСКОГ ВОЂА И ЕНЕРГЕТСКИХ ПЛАНТАЖА	38
7. ПЛАН ПОСЛОВАЊА ИСТРАЖИВАЧКО-РАЗВОЈНОГ И ПРОЈЕКТНОГ ЦЕНТРА	39
8. ПЛАН РАДНЕ СНАГЕ	40
9. ПЛАН ОБРАЗОВАЊА И СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА	40
10. ПЛАН ЦЕРТИФИКАЦИЈЕ ШУМА	41
11. ПЛАН ФОРМИРАЊА И РАСПОДЕЛЕ УКУПНОГ ПРИХОДА	42
12. ПЛАН РАСХОДА	43
13. ПРВА ПРОЈЕКЦИЈА ПЛАНА ИНВЕСТИЦИОНИХ УЛАГАЊА	45
ЗАКЉУЧЦИ:	48

ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД

Табела 1.1. План потребних сјемена за сјетву у расадницима.....	1
Табела 1.2. План производње садног материјала	1
Табела 1.3. План шумскоузгојних радова	4
Табела 2. План заштите шума	9
Табела 3.1. План сјече по категоријама шума	10
Табела 3.2. Планирани обим сјеча /ЕТАТ/.....	48
Табела 3.5. Планирана сјеча по подручјима општина.....	52
Табела 4.1. Динамика сјече	57
Табела 4.2. Динамика привлачења	58
Табела 4.3. Динамика отпреме	59
Табела 5. План реализације шумских дрвних сортимената.....	60
Табела 6. План укупне реализације.....	65
Табела 8. Формирање и расподела укупног прихода.....	66
Табела 8.1 План расхода	67
Табела 8.2 План прихода и расхода /Биланс успјеха/	69
Табела 9. План инвестиционих улагања	72
Табела 7. План радне снаге.....	102
Табела 10. План образовања и стручног усавршавања.....	104
Табела 3.3 План сјечиве дрвне масе по одјелима.....	105

I УВОД

Шумарство представља привредну грану која се бави узгојем, гајењем и искоришћавањем шума. Поред непосредних привредних користи, вриједност шума је и у њиховим еколошким и социјалним функцијама које се манифестују у виду регулације влажности и падавина, конзервације земљишта и станишта бројне дивљачи, оне су основ стабилизације биосфере и општег екосистема, односно стабилизације и одржавања здраве човјекове и радне средине.

Савремени концепт газдовања шумама треба форсирати у циљу стварања услова за максимално остваривање већине функција шуме. Поред максималне продукције дрвета, односно продукције других добара, циљ је и остваривање бројних заштитно-регулаторних и социо-културних функција шуме. Основни циљ газдовања шумама је да се осигура трајно газдовање кроз коришћење и проширење истих.

Пословна и развојна политика Јавног предузећа и организационих дијелова утврђује се планским документима, односно плановима развоја и програмима рада у складу са Законом и Статутом.

Послови, мјере, задаци и активности у Производно-финансијском плану свих организационих дијелова и Предузећа у цјелини су првенствено усмјерени на чување и заштиту шума, његу и одржавање постојећих шумских култура, нова пошумљавања, унапређење и развој сјеменско-расадничке производње, искоришћавање шума (сјеча, израда, привлачење и реализација шумских дрвних сортимената) у складу са реалним могућностима шумских састојина и одредбама шумско-привредних основа, приоритетима инвестиционих улагања, унапређење стања у ловиштима којима газдују шумска газдинства, као и на пружању квалитетнијих и правовремених стручних услуга у газдовању приватним шумама.

Основ за припрему и доношење Плана су обавезе у газдовању шумама и ловиштима, утврђене Законом о шумама, Законом о ловству, Законом о јавним предузећима, подзаконским прописима, шумско-привредним и ловним основама, пројектима за извођење радова у шумарству, Смјерницама за израду годишњег производно-финансијског плана за 2013. годину.

Припрема и израда годишњег Производно-финансијског плана за 2013. годину Предузећа ради се у складу са Законом о шумама донесеним од стране Скупштине РС ("Сл.гласник РС" број 75/08 од 15. августа 2008. године) који је, посматрано са правног и економског становишта дефинисао мјесто и улогу ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

Чланом 4.став 1. Закона регулисано је да "шумама и шумским земљиштем у својини Републике управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде". Управљање и газдовање шумама и шумским земљиштем у својини Републике је дјелатност од општег интереса. За обављање одређених стручно-техничких и контролних послова од општег интереса који се односе на управљање и газдовање шумама и шумским земљиштем оснива се управна организација у саставу Министарства-Агенција за шуме.

Законом је регулисано да "Агенција за шуме врши контролу и праћење извршених радова Јавног предузећа шумарства и прави годишњу анализу активности, са оцјеном рада и приједлогом мјера у погледу даљег коришћења шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања" (члан 31. став 5 Закона).

Укидањем Агенције за шуме намеће се потреба измјене Закона о шумама, те се очекује да дио послова Агенције преузме Министарство, а дио ЈПШ Шуме РС.

Законом је, даље регулисано да дио послова газдовања шумама и шумским земљиштем (коришћење шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања), обавља ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац на основу посебног уговора који закључује са Министарством уз претходну сагласност Владе РС (корисник шума и шумског земљишта). 23.11.2009. године закључен је Уговор о коришћењу шума и шумског земљишта у својини Републике Српске, укључујући и обавезу одржавања на период од 50 година, којим су уређена права и обавезе уговорних страна.

ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац остварује уговорна права на начин који одговара природним законитостима шумског екосистема, као и мјерама које омогућавају његову интегралну заштиту, одрживост биолошке равнотеже и биодиверзитета, а по основу провођења мјера којима се побољшава еколошка, економска и социјална функција шумског екосистема. Чланом 34. и 35. Закона регулисана су права и обавезе нашег Предузећа као корисника шума, а то су првенствено:

- заштита шума и чување шума,
- израда и спровођење планских докумената (израда годишњег плана газдовања, извођачких пројеката),
- производња шумског репродукционог материјала,
- гајење шума,
- коришћење шума и осталих шумских производа,
- изградња и одржавање шумских путева и других објеката,
- унапређење општекорисних функција шума,
- вођење евиденција о шумама,
- обезбјеђење средстава за одржавање и заштиту шума,
- издвајање, уређење и унапређивање стања у постојећим сјеменским објектима,
- чување и одржавање граничних ознака између шума у својини Републике и шума у приватној својини,
- заштита шума од пожара и
- други послови одређени Законом и прописима донесеним на основу Закона.

Предузеће има обавезу очувања и увећања вриједности шума, обезбјеђења услова за развој и остваривање општекорисних функција шума, остварења најбољег економског ефекта, као и усклађивање својих планова и активности са плановима и активностима других корисника природних добара који обављају привредну дјелатност у оквиру истог подручја.

Наше Предузеће, као корисник шума и шумског земљишта је дужно да:

- осигура економску функцију шума обезбјеђењем трајности приноса од дрвета и осталих производа и функција шума,
- повећава учешће шума високог узгојног облика у укупном шумском фонду,
- повећа површине под интензивним засадима ради повећања производње дрвета,
- преводи деградиране шуме у високе шуме уколико то еколошки услови дозвољавају,
- обезбјеђује природни начин обнављања и вјештачко подизање шума у складу са еколошким условима и
- обавља друге послове који доприносе развоју и очувању шума.

ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац има право интегралног коришћења шума и шумског земљишта ради стицања добити што подразумева:

- производњу и промет шумских дрвних сортимената,
- производњу и промет шумског репродуктивног материјала,
- сакупљање, производњу и промет осталих шумских производа,
- експлоатацију камена, пијеска и шљунка за своје потребе,
- управљање ловиштима и
- друге дјелатности у вези са интегралним коришћењем шума и шумског земљишта у складу са Законом.

Процес израде „Стратегије развоја шумарства Републике Српске“ је, у тренутку писања овог документа, у завршној фази.

Чланом 28. Закона регулисано је да Јавно предузеће шумарства доноси годишњи план газдовања шумама у својини Републике који мора бити у складу са Шумскопривредним основама.

Саставни дио годишњег плана су извођачки пројекти. Садржај годишњег плана може се измијенити само због елементарних непогода и других непредвиђених околности и то по истој процедури по којој је првобитно донесен.

Годишњи план садржи: план заштите шума, гајења, сјеменско-расадничке производње, коришћења шума, изградње и коришћења инфраструктуре и коришћења осталих шумских производа, као и планирани обим средстава за извршење овог плана.

II ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОСЛОВАЊА У 2012. ГОДИНИ

Да бисмо што реалније израдили план пословања, маркирали присутне проблеме и одредили основне правце будућег дјеловања, неопходно се у кратким цртама осврнути на пословање претходне године.

У години која је иза нас, активности Предузећа су биле усмјерене на извршење обавеза проистеклих из шумско-привредних основа, преточених у годишњи план пословања за 2012. годину.

Њу карактерише низ активности усмјерених на извршење свих планских задатака од узгоја, заштите и искоришћавања шума, до приоритетног инвестирања, трансформације, ефикаснијег рада и бољег финансијског резултата.

Предузеће је у 2012. години пословало у веома отежаном пословном амбијенту, као посљедица негативних ефеката свјетске економске кризе у претходном периоду, те спорог опоравка дрвопрерађивачког сектора који је своју хроничну неликвидност пренио на наше Предузеће, кроз немогућност плаћања обавеза за испоручену робу.

1. Уређивање шума

У току 2012. године вршено је уношење прикупљених таксационих података, њихова рачунарска обрада и писање текстуалног дијела шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја:

- " Посавско ", и

- " Дрварско Петровачко".

Извршено је прикупљање таксационих података са терена за израду шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја:

- "Добојско Дервентско"
- "Калиновачко Трновско" и
- "Мајевичко"

У овом периоду урађена је ловна основа за ловиште у општини Шипово.

Настављена је дигитализација карата у преосталим шумскопривредним подручјима (оним шумскопривредним подручјима која немају дигитализоване карте).

Извршено је пројектовање и урађена инвестиционо-техничка документација за изградњу 40 километара шумских камионских путева, као и пројекти за реконструкцију 20 километара шумских камионских путева.

У 2012. години започет је преглед регистрованих и нерегистрованих сјеменских објеката у свим шумскопривредним подручјима гдје је било таквих објеката. У склопу тих активности вршен је преглед расадника у погледу контроле производње и здравственог стања шумског сјемена и контроле здравственог стања садног материјала.

Урађена је студија изводљивости за оснивање плантаже дивље трешње у расаднику у Брчком, студија за оснивање расадника у Требињу, као и студија оправданости кориштења дрвног отпада и његовог утицаја на животну средину.

2. Сјеменско-расадничка производња и шумско-узгојни радови

Сјеменско-расадничка производња организована је кроз "Центар за сјеменско-расадничку производњу" Добој, који у свом саставу има пет расадника (Станови-Добој; Петковача-Брчко; Бишина-Шековићи; Ступине-Невесине, Горња Пухарска-Приједор). У оквиру расадника Ступине егзистира подручни расадник Ластва у Требињу који има функцију производње медитеранских врста садног материјала.

За извршење плана производње припреме су почеле у јесен 2011.год. када су извршене припреме земљишта за сјетву сјемена и пикирање садница.

Као и сваке године, урађена је дистрибуција садног материјала и шумска газдинства су на вријеме обезбијеђена садним материјалом за пошумљавање. Због дуготрајног сушног периода већина газдинстава није извршила пошумљавање на оној површини која је била планирана за јесење пошумљавање.

У овој години настављена је позитивна пракса да се у "Центру за сјеменско-расадничку производњу" за сјетву користи домаће сјеме, које је издвојено из регистрованих сјеменских објеката.

У оквиру реализације развојних програма у расадницима Центра набављено је и посијано сјеме љековитог биља.

Унапређење сјеменске производње кроз оснивање сјеменских плантажа (према Туцовић, А., 1970) почиње инвентаризацијом фенотипски најквалитетнијих стабала и састојина, проучавањем индивидуалне промјенљивости, наставља њиховим одабиром, провјеравањем потомства, што се уграђује у сјеменске плантаже. Оснивањем сјеменских плантажа, преко стимулисања цвјетања и сјеменошења, те примјене контролисане хибридизације, готово да је загарантован успјех у производњи генетички квалитетнијег сјемена. У том смислу, Центар за сјеменско-расадничку производњу, у којем је и произведен садни материјал (расадник "Усора" Добој), активно ће учествовати у спровођењу даљих мјера и активности на подизању сјеменских плантажа смрче.

ЈПШ "Шуме РС" а.д. Соколац, "Центар за сјеменско-расадничку производњу" Добој формиран је са идејом да буде задужен за очување генофонда шума Републике Српске и његово одрживо кориштење за производњу квалитетног сјемена и садног материјала. Остваривање ове функције шума је увелико олакшано, изградњом Сјеменског центра у расаднику "Станови" у Добоју. То је још један доказ да се ЈПШ "Шуме РС" активно укључује у токове савременог шумарства.

Очекујемо извршење шумско-узгојних радова у високим шумама са природном обновом и шумским културама (проста репродукција) од 88 % посматрано вриједносно. Обим радова у изданацким шумама, високим деградираним шумама, голетима способним за пошумљавање и културама које се још воде као голети у ШПО није задовољавајући, и очекује се остварење од 53 % у односу на план. Овај подбачај је највећим дијелом узрокован недобијањем средстава посебних намјена-надокнаде за унапређивање општекорисних функција шума, која се користе за радове проширене репродукције шума. Поред горе поменутих проблема са недобијањем средстава посебних намјена, узрок за неизвршење неких шумскоузгојних радова је у томе што није било стварне потребе за њима (неусклађеност обавеза по ШПО и стварних потреба на терену).

3. Заштита шума

Заштита шума се проводи по Програму мјера и активности на заштити шума, Плану заштите шума и објеката од пожара, Оперативним плановима заштите од пожара, а у складу с законским и подзаконским актима.

- Проведене су све превентивне мјере на заштити шума од пожара и од штетних инсеката.

- И поред провођење превентивних мјера на заштити шума од пожара у 2012. години је знатно већи број пожара а сами тим су и веће штете које су они проузроковали. Узрок повећања пожара су изузетно неповољне временске прилике које су се карактерисале изузетно дугим периодом без падавина.

- Контролом бројности губара у 2012. години јајна легла губара евидентирана су у сљедећим шумским газдинствима: „Бања Лука“, „Градишка“, „Добој“, „Врбања“, „Борја“, „Приједор“, „Мајевица“, „Дрина“ и „Бирач“ на укупној површини од 80 629 хектара, од чега је 60 676 хектара државних шума док је 19 952 хектара приватних шума. Структура нападнуте површине по интензитету напада је:

- слаб напад на површини 27 814 хектара,
- средњи напад на површини 31 685 хектара,
- јак напад на површини 10 624 хектара и
- врло јак напад на површини 10 506 хектара.

У свим овим газдинствима се приступило механичком уклањању јајних легала као једном од најефикаснијих начина сузбијања ове штеточине.

- У свим шумским газдинствима која газдују четинарским шумама проведене су мјере на заштити шума од поткорњака. Заштита шума од поткорњака базира се на сјечи случајних ужитака, а мониторинг здравственог стања проводи се примјеном агрегационих феромонских препарата који уједно служе као један облик сузбијања сипаца смрче. Оно што отежава сузбијање овог инсекта је велики број вјетролома и снијеголома који се јављају у готово свим шумским газдинствима.

Кључни проблеми у заштити шума су:

- неажурност судова у рјешавању поднешених пријава,
- бесправна сјеча и промет шумских дрвних сортимената.

4. Искоришћавање шума

Извршење плана производње шдс у све три фазе биљежи нешто мање вриједности у односу на планиране, па се тако очекује да ће сјеча и отпрема бити остварени са деведесет пет посто у односу на планиране количине, док се очекује остварење привлачења од 97 %, што се може сматрати сасвим задовољавајућим, с обзиром на честу појаву пропадања оглашених тендера за извођење радова, што у доброј мјери одгађа или онемогућава извршење планом зацртаних задатака из области искоришћавања шума, те лоших временских услова у првом кварталу године због обилних сњежних падавина.

Залихе се на нивоу Предузећа крећу у висини једномјесечне производње што се сматра оптималним. Посљедице свјетске економске кризе су видљиве и у самој структури реализације ШДС, у којој су у односу на план 2012. године заступљенији мање вриједни дрвни сортименти. То се првенствено односи на целулозно дрво четинара чија је реализација већа за 9 % у односу на план. Тако неповољна сортиментна структура је утицала и на просјечне цијене, па се очекују мање просјечне продајне цијене у односу на планске.

У циљу унапређење квалитета и евиденција производње донешене су:

- мјере с посебном поентом на квалитетном и стручном кројењу сортимената, основном предуслову за бољи сортиментни напад,
- јединствене евиденције,
- израђен Правилник о поступку уступања радова у шумарству, прилагођен донешеним прописима,
- јединствене норме и калкулције.

Радови на искоришћавању осталих шумских производа су практично на почетку. Успјешнији рад и већи ефекти се могу очекивати доношењем дугорочног програма развоја шумарства у Републици Српској и националне шумарске политике Републике Српске, кадровским јачањем у организационим дијеловима, упутствима за рад, те обезбјеђењем пратећих објеката (хладњача, магацина) и тржишта. Организовано прикупљање и откуп осталих шумских производа (гљиве, љековито биље, шумски плодови, пужеви итд.) је заступљено у укупном приходу Предузеће у малим износима. Искоришћавање шљунка, пијеска, камена врши се за властите потребе у складу са Законом.

Активности у ловиштима одвијају се у складу са законским прописима, ловним основама и Планом. Неопходно је ускладити активности са Законом о ловству, те појачати активности на чувању и заштити дивљачи, санирању и обнови ловних објеката.

5. Инвестициона улагања

У инвестиције би према оцјени требало бити уложено приближно 17,3 милиона КМ, што је око 55 % у односу на план инвестиција за 2012. годину. Највећа инвестирања су извршена у :

- биолошке инвестиције,
- изградњу и реконструкцију шумских камионских путева,
- шумскопривредне основе, и
- набавку основних средстава .

Разлог неизвршењу је углавном финансијске природе, односно недостатак квалитетних средстава и компликована и дуготрајна процедура прописана Законом о јавним набавкама БиХ.

Опредјељење органа управљања је да би и убудуће требало задржати досадашње приоритете улагања.

6. Финансијски резултат и мјере финансијске консолидације

По садашњим процјенама очекује се негативан финансијски резултат у Предузећу као цјелини.

Предузеће је по полугодишњем обрачуна исказало губитак од 3 900 004 КМ са 12 организационих дијелова који су исказали негативан резултат.

Управа Предузећа је одмах предузела енергичне мјере производно-финансијске консолидације на свим нивоима и у свим организационим дијеловима у сфери смањења трошкова пословања, што је подразумијевало и смањење плата, а исто тако учињени су додатни напори на квалитетнијој реализацији ШДС.

По изради Извјештаја о ревизији финансијских извјештаја за 2011. годину од стране независне ревизорске куће, Предузеће је урадило План активности за отклањање пропуста указаних у том извјештају, који је верификован од стране Управе и Надзорног одбора Предузећа.

Стога се намеће, као трајан задатак, провођење мјера финансијске консолидације, што подразумијева:

- потпуно извршавање зацртаних планских задатака,
- повећање учешћа више вриједних сортимената,
- спровођење донешених мјера с посебним освртом на боље кројење шумских дрвних сортимената,
- програмско рјешавање вишка радне снаге,
- провођење мјера штедње на свим нивоима,
- свођење свих залиха на оптимум,
- бољу наплату и одабир солвентнијих купаца,
- утуживање дужника,
- репрограмирање и коначно рјешење дуготрајног дуга државних предузећа дрвне индустрије,
- инвестирање у утврђене приоритете, а у складу са могућностима.

7. Цертификација шума

Јавно предузеће шумарства "Шуме Републике Српске" је успјешно завршило процес рецертификације по FSC стандардима и продужило важност FSC сертификата за газдовање шумама на сљедећих пет година. У периоду од 22.10.-2.11.2012. године извршен је контролни преглед од стране SGS-а.

Према дефиницији, "FSC сертификација газдовања шумама значи да се шумом и шумским земљиштем газдује према строгим еколошким, социјалним и економским стандардима". FSC сертификат представља велику част, чиме се међународно признаје да је газдовање шумама ЈПШ "Шуме Републике Српске" у складу са строгим критеријима, а ово је уједно и признање шумарској струци у Републици Српској која генерацијама на одговоран начин газдује овим изузетно значајним националним ресурсом.

На овај начин шумарство Републике Српске улази у сам врх свјетских трендова, јер је по FSC стандардима цертифицирана површина државних шума у

свим шумским газдинствима која се налазе у саставу ЈПШ "Шуме Републике Српске", што у свјетским размјерима представља изузетан резултат. Повећана друштвена свијест о уништавању и деградацији шума је довела до тога да се потрошачи желе осигурати да куповином дрвета и других производа шума неће допринијети том уништавању, већ помоћи очувању шумског богатства за будућност. Одговарајући на такве захтјеве, појавиле су се међународне организације које су израдиле стандарде које је потребно задовољити како би се стекло право на заштићену маркицу која је препознатљива и означава производе који су настали одговорним газдовањем шумама. На основу тога разрађене су процедуре којима се испитује да ли они који газдују шумама и шумским земљиштем поштују одредбе међународно признатих стандарда за сертификацију газдовања шумама.

FSC стандарди су засновани на принципима и критеријима који воде бригу о економским, социјалним и еколошким компонентама газдовања шумама. Сертификат може издати само од FSC вијећа овлаштена организација (у случају ЈПШ "Шуме РС" то је SGS Словачка) која обавља инспекцију организације те увидом у документацију и стање на терену утврђује степен усклађености са стандардима. FSC сертификат се издаје на пет година, а подложен је годишњим мониторинг посјетима. У ЈПШ "Шуме Републике Српске" је организован групни систем FSC сертификације газдовања шумама. У том систему Јавно предузеће осигурава својим интерним процедурама да се сви организациони дијелови Предузећа придржавају FSC стандарда, а акредитационо тијело које је издало сертификат методом узорка врши годишњи мониторинг Јавног предузећа.

III САДАШЊЕ СТАЊЕ ШУМАРСТВА

У периоду развоја људске заједнице, све до почетка интензивније индустријализације, шума је било у изобиљу. Човјек им није придавао посебан значај, а није довољно схватао њихову улогу и утицај на стабилност и других еколошких система. Шума је сматрана вјечном и неуништивом, као што се мислило и за ваздух, воду, земљиште и друга природна добра. Садашња сазнања су дијаметрално супротна и на очување шума се гледа као на очување простора за опстанак људске популације. Тако се питањима газдовања шумским ресурсима посвећује глобална пажња која има за циљ да оно буде трајно, тј. да се мјерама газдовања одржава или повећава заштитни капацитет шума.

Са обзиром на бројне користи и функције шума као што су производне, заштитне и социјалне, шума је постала објекат за вишенамјенско коришћење. За успјешно коришћење потенцијала шумских екосистема потребно је обезбиједити уравнотежено управљање шумским фондом. Кориштење потенцијала шумског екосистема Републике Српске треба да се врши у складу са два основна параметра, еколошким и економским, који у овом случају треба да буду комплементарни.

У складу са Законом о шумама, шумама и шумским земљиштем у власништву Републике Српске управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. Јавно предузеће "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац је дужно да врши радове: узгоја, заштите и искоришћавања шума и осталих шумских производа, узгоја и заштите дивљачи у додијељеним ловиштима, учествује у пројектовању и научно-истраживачком раду, као и на осталим корисним функцијама шума. Све ове радове наше Предузеће остварује преко 27

организационих дијелова, односно 23 шумска газдинства, "Центра за сјеменско-расадничку производњу", "Центра за газдовање кршом", "Истраживачко-развојног и пројектног центра" и Дирекције Јавног предузећа, који немају својство правног лица.

На основу расположивих података из Катастра шума са стањем 31.12.2011. године Јавно предузеће шумарства "Шуме Републике Српске" врши радове: узгоја, заштите и искоришћавања шума и осталих шумских производа на површинама које су дате у следећој табели:

Катастар свеукупних дрвних маса по ширим категоријама шума

Категорија шума	Површина	Залиха свеукупне дрвне масе		Просјечни годишњи прираст		Планирана сјеча (просјечна)	Извршена сјеча (у 2011.г.)
		ha	m ³	m ³ /ha	m ³		
Високе шуме са природном обновом	462 748	151 596 839	327,60	3 940 883	8,52	2 421 058	2 397 277
Високе деградиране шуме	21 801	4 111 472	188,59	88 532	4,06	38 110	25 716
Шумске културе	59 211	7 709 320	130,20	491 222	8,30	84 137	73 343
Изданачке шуме	178 249	19 596 579	109,94	658 550	3,69	165 170	120 036
Површине подесне за пошумљавање и газдовање	207 010						
Површине неподесне за пошумљавање и газдовање	52 697						
Узурпације	18 241						
Укупно	999 957	183 014 210	252,43	5 179 187	7,14	2 708 475	2 616 372

Шумске површине у свијету данас захватају 4,11 милијарди ha или око једну четвртину од укупних копнених површина. Укупна дрвна маса на земљиној површини цијени се на око 130 милијарди m³, са годишњим прирастом од 1,8 милијарди m³, највеће резерве дрвне масе опадају на Азију и Сјеверну Америку. То су подручја Сибирске тајге и пространих канадских шума.

Годишња производња дрвне масе у свијету креће се у границама прираштаја 1,6 - 1,7 милијарди m³. Од тога милијарда m³ користи се као индустријска сировина, а остатак се употребљава као гориво.

У свијету по једном становнику долази 0,59 ha шуме, Европи 0,34 ha, БиХ 0,57 ha шуме, док се Република Српска налази у самом врху Европе са 0,70 ha по једном становнику.

Међутим, структура шума по категоријама није задовољавајућа, јер од укупних површина (999 957 ha) знатне површине заузимају голети подесне и неподесне за пошумљавање и изданачке шуме (43,8 %).

Видљиве су огромне огољеле површине (голети), па према томе и огромне су обавезе свих, а посебно нашег Предузећа на њиховом пошумљавању у оним случајевима гдје је то потребно.

Залихе свеукупне дрвне масе по 1 ha су на доњој граници, односно незадовољавајуће.

У високим шумама са природном обновом износе 327,60 m³ свеукупне дрвне масе/1 ha, односно око 226 m³/ ha нето дрвне масе.

Залиха у високим деградираним шумама износи 188,59 m³ свеукупне дрвне масе/1 ha, а у изданацким шумама 109,94 m³ свеукупне дрвне масе/1 ha.

Овако ниске залихе по 1 ha, кориговане са прирастом и упоређене са пробном дознаком су основе за одређивање висине сјеча, односно етата. Ако се овоме дода да се етат не остварује на цијелој површини, ради ниске отворености (односно великих трошкова извоза шумских дрвних сортимената), онда је и разумљив изузетно тежак процес одвијања производње у шумарству.

Ситуација у приватним шумама је далеко неповољнија. Основна обиљежја приватног шумског посједа у Републици Српској је уситњеност, постоји око 464.000 парцела са око 250.000 власника.

Отвореност шума и шумског земљишта износи 9,35 km на 1000 ha. Она је још мања, ако би се искључили дијелови пута који пролазе кроз пољопривредно земљиште. Поред тога, досадашња улагања у градњу нових путева током ратног и поратног периода су незнатна, а углавном се улагало у поправке и одржавање постојећих путева. Улагања у изградњу и реконструкцију шумских камионских путева заслужују посебну пажњу, не само када је ријеч о државним шумама него и о свим другим шумама и шумским земљиштима Републике Српске. Разлози томе су вишеструки. Због ниске отворености шума, етат се не реализује на цијелој површини шумскопривредних подручја. Ниска отвореност шума има за посљедицу повећање транспортних дистанци у фази примицања и привлачења израђених дрвних сортимената, те с тим у вези, повећање трошкова транспорта и обима штета изазваних примјеном механизације. Због ниске отворености, отежане су мјере заштите шума, посебно од пожара, недовољно су валоризоване услужне користи и општекорисне функције наших шума, успорен је развој руралних подручја.

IV ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2013. ГОДИНУ

Послови, задаци, активности и мјере у Производно-финансијском плану свих организационих дијелова и Предузећа у цјелини у 2013. години, биће превасходно усмјерени на чување и заштиту шума, његу и одржавање постојећих шумских култура, нова пошумљавања, унапређење и развој сјеменско-расадничке производње, искоришћавање шума (сјеча и израда шумских дрвних сортимената) у складу са реалним могућностима шумских састојина и одредбама шумскопривредних основа, приоритетна инвестициона улагања, унапређење стања у ловиштима којима газдују шумска газдинства, пружање квалитетних и правовремених стручних услуга у газдовању приватним шумама, те на стварању повољнијих услова рада и уопште бољег финансијског резултата.

Основ за припрему и доношење Плана су обавезе у газдовању шумама и ловиштима утврђене Законом о шумама, Законом о ловству, Законом о јавним предузећима, подзаконским прописима, шумско-привредним и ловним основама, Трогодишњим и годишњим плановима газдовања шумама, извођачким пројектима,

Програмом изградње шумских камионских путева, Програмом израде шумско-привредних основа за наредни уређајни период и "Смјерницама за израду плана".

А. ЗАЈЕДНИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА ИЗРАДУ ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА ЗА 2013. ГОДИНУ

"Смјернице", односно "Заједнички елементи за израду плана", усвојене на сједници Управе Предузећа одржаној 19.09.2012. године, засноване на прописима, одредбама шумскопривредних и ловних основа, годишњим плановима газдовања и извођачким пројектима, присутној проблематици из претходне године, процјени будућих тржишних кретања, су основ реалне израде плана пословања. Ради сагледавања реалности израде Плана по организационим дијеловима и на нивоу Предузећа по свим сегментима планирања преносимо интегрални текст "Смјерница" за израду овог документа:

1. Сјеменско-расадничка производња и шумскоузгојни радови

1.1. У циљу стварања потребних услова за производњу квалитетног шумског сјемена познатог поријекла, планирати радове и везано за њих трошкове на ревизији, регистрацији и уређивању сјеменских састојина, са акцентом на регистрацији сјеменских састојина лишћарских врста и воћкарица, као и појединачних стабала која би се уписала у регистар и додатно заштитила. На основу праћења обилности урода сјемена потребно је планирати бербу сјемена из регистрованих сјеменских објеката.

У "Сјеменско-расадничком центру" Добој производњу шумских садница планирати у складу са стањем залиха утврђених по врсти, старости и начину производње садног материјала у 2012. години, стварним потребама шумских газдинстава, могућностима пласмана на домаћем тржишту (пошумљавања у приватним шумама), као и могућностима пласмана ван граница Републике Српске. С обзиром да су ШПО-е за 14 Шумскопривредних подручја тек усвојене, потребно је у ЦСРП започети преструктурирање производње у смјеру производње садница букве, племенитих лишћара и јеле, што ће свакако бити условљено обилношћу урода и понуде ових врста на тржишту. Планирање производње сјемена и садног материјала усмјерити према производњи врста које су проистекле из одредаба ШПО-а. Наведени недостатак ових врста рјешавати замјеном, сходно еколошко-вегетацијским карактеристикама за сваку врсту појединачно, док се не постигне континуитет производње.

Сходно резултатима, у смислу успјешности пошумљавања, ЦСРП Добој треба планирати много веће учешће у производњи контејнерског садног материјала (саднице са обложеним коријеном) у односу на досадашње од 8 %. Разлог је то што је успјех пошумљавања наведеним садним материјалом далеко већи, а посебно што се у наредном периоду очекују климатске промјене у смислу смањења и распореда падавина на годишњем нивоу који се карактерише са дужим сушним периодима.

Трошкове расадничке производње треба планирати по врсти производа и старосној структури на бази усвојених Норматива за сјеменско-расадничку производњу.

1.2. У шумскоузгојне радове у оквиру просте репродукције планирати све радове у просјечном годишњем обиму, који су утврђени у ШПО за уређајни период, за високе шуме са природном обновом и шумске културе (проста репродукција).

Члан 21, став 2 Закона прописује да се сви шумскоузгојни радови предвиђени Основом морају извршавати за сваку годину, по обиму и по квалитету. На основу анализа извршења шумскоузгојних радова по шумско-привредним основама уочено је да поједина шумска газдинства касне са реализацијом предвиђеног обима тих радова, па се планирани, а неизвршени радови, морају прерасподјелити у преосталом уређајном периоду како би се сустигли планирани радови по шумско-привредним основама.

Посебну пажњу посветити планирању радова на њези и одржавању постојећих шумских култура (чишћење од корова, изданака и избојака и неопходне прореди). Уколико стварно стање шумских култура (загушеност од корова, изданака и избојака због недовољне његе и одржавања у протеклом периоду) захтијева да се радови на њези и одржавању култура планирају у обиму већем од предвиђеног у плану шумско-узгојних радова у шумскопривредној основи, обавеза је сваког газдинства да у таквим случајевима планирају увећан обим тих радова.

Пројекте за извођење по објектима урадити благовремено. То ће са аспекта финансијских показатеља као и због адекватног начина рјешавања избора врста дрвећа за пошумљавање даље помоћи при планирању расадничке производње.

1.3. У шумскоузгојне радове у оквиру проширене репродукције планирати радове предвиђене за високе деградиране шуме, изданачке шуме и голети у плану шумскоузгојних радова у шумскопривредној основи.

Планирање наведених радова вршити на основу снимљеног стања на терену и јасно прецизираних површина на терену.

Извршење обима планираних радова ће зависити од финансијских средстава која се обезбиједе из надокнада за унапређивање општекорисних функција шума у шумарству Републике Српске и осталих извора финансирања (неутрошена средства за просту репродукцију, донације, остварена добит у пословању шумског газдинства и ЈПШ).

1.4. Доследно примијенити Упутство за технички пријем (колаудацију) и провјерити сву потребну документацију.

Примијенити типске обрасце плана шумскоузгојних радова, извјештај о извршењу шумскоузгојних радова и катастра шумскоузгојних радова (кат 7).

2. Заштита шума

Заштита шума и шумског земљишта обухвата мјере и активности које се спроводе ради заштите од биотичких, абиотичких и других чинилаца који могу да изазову штетне посљедице по шуму и шумско земљиште (ЗОШ-члан 50.).

Угроженост шума је вишеструка, било да се ради о човјеку, биљним болестима, инсектима или природним непогодама. Да би се благовремено предузеле мјере заштите шума и шумског земљишта, неопходно је редовно праћење здравственог стања шума, путем Извјештајно-прогнозне службе у саставу Агенције за шуме.

Предузеће, као корисник шума има обавезу да обавјештава Агенцију за шуме о појави штеточина и насталој штети у шуми. Предузеће је обавезно да контролу здравственог стања шума и мјере на сузбијању биљних болести и штеточина, као и евиденције проводи у складу са законским и подзаконским актима.

Послове, мјере, задатке и активности у области заштите шума планирати у складу са стањем на терену, а у складу са Законом о заштити од пожара, Правилником о шумском реду и Програмом мјера и активности на заштити шума у ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац који обухвата:

- заштиту шума од човјека (од бесправних сјеча и бесправног промета шумских производа и бесправног заузимања шума и шумског земљишта);
- заштиту шума од штетног дјеловања стоке и дивљачи;
- заштиту шума од штетног дјеловања инсеката и гљива;
- заштиту шума од пожара, уз обавезно доношење оперативних годишњих планова заштите од пожара и гашења истих (или иновирање тог плана из претходне године).

2.1. План заштита шума од бесправних сјеча, бесправног промета и бесправног заузимања шума и шумског земљишта мора да садржи:

- Активности провођења Акционог плана Владе Републике Српске за сузбијање незаконитих активности у сектору шумарства и дрвне индустрије у Републици Српској.

- Контролу лугарских реона минимално једанпут годишње,
- Формирање и опремање интерне контроле у ШГ и њена сарадња са Интерном контролом на нивоу Предузећа и осталим контролним органима.

- Обнављање уништених граничних знакова.

Везано за разграничење државне и приватне шуме и шумског земљишта у следећој години наставити рјешавање узурпација, у складу са Законом о узурпацији ("Сл. гласник РС", број; 70/06 од 24.07.2006. године), којим су одређени рокови, носиоци и поступак рјешавања узурпација. Треба истаћи да поменути Закон предвиђа (чланови 17. и 18.) успостављање граничне линије (тамо гдје то није урађено раније) између шума и шумског земљишта, с једне стране, и пољопривредног земљишта, с друге стране.

2.2. У Републици Српској последњих година четинарске састојине су најугроженије од штетних инсеката (сипаца четинара). Санитарне мјере које је проводило Предузеће на угроженим подручјима довеле су до побољшања здравственог стања састојина. Мониторинг здравственог стања мора се наставити и у наредном периоду. Један од узрока појаве каламитета поткорњака су и последице елементарних непогода (пожар, сњеголоми, вјетроломи и др.), а исте се морају санирати у наредној години.

Сва ШГ су обавезна проводити активности на очувању и унапређењу здравственог стања шума, досљедно примјењујући одредбе Правилника о шумском реду у свим категоријама шума. Сјеча, израда и реализација случајних ужитака је обавезујућа.

Мониторинг здравственог стања четинарских састојина је обавезујући и за наредну годину.

Процедуре набавке феромонских препарата и клопки морају се провести на вријеме, да би постављање истих било урађено на вријеме, прије ројења поткорњака.

2.3. У 2013. години наставити мониторинг стања популације губара у складу са Упутством. Шумска газдинства која су у поступку мониторинга стања популације губара у 2012. години утврдила повећану бројност, планираће потребне радње и средства како би спријечили евентуалне штете на шуми коју наноси овај инсекат.

Појава сушења састојина јеле и састојина храста није нова појава и не дешава се само код нас него у цијелој Европи. У наредној години морају се планирати

санитарне мјере у угроженим састојинама, али и детаљно снимање угрожених састојина.

2.4. Заштита шума од пожара подразумијева обавезу свих шумских газдинстава да донесу:

1. Оперативне планове за заштиту шума од пожара за 2013. годину, са свим компонентама за превентивно дјеловање и припремним активностима за брзо дјеловање у случају евентуалног пожара.

Оперативним планом морају бити дефинисане сљедеће активности, а на бази процјене угрожености шумскопривредног подручја:

- Мрежа осматрачница и систем дојаве.
- Мобилне екипе за патролна дежурства (нпр. јавни путеви, излетишта, простори гдје чобани чувају стада), дежурства и у дане викенда, празника и у вријеме било каквог окупљања у природи. Врло је битна комуникација са невладиним организацијама (нпр. ловци), које се морају укључити у све облике активности на заштити шума од пожара.
- Извођачи радова морају се такође упознати са активностима превентивног дјеловања на спрјечавању пожара и мјерама и активностима на гашењу евентуалних пожара. Извођачи радова морају поштовати законске одредбе на локацијама гдје су смјештени. Обавеза шумског газдинства је да врши контролу провођења превентивних мјера. Обавезе извођача радова у шумским газдинствима биће дефинисане у текућој години.
- Начин ангажовања грађевинских машина и радне снаге за евентуалну брзу интервенцију на изради просјека и пробијању противпожарних путева за заустављање ширења ватрене стихије.
- Сарадња са јединицама цивилне заштите и ватрогасним јединицама, са јасно прецизираним задацима и обавезама у случају евентуалног пожара.
- Сарадња са сусједним шумским газдинствима, у циљу заједничких активности. Сарадња мора постојати и на међуентитетском нивоу (гранични појас).

2. Оперативни план информативно-пропагандних активности.

Информативно-пропагандне активности у директној су вези са временским приликама (суша) и активностима локалног становништва (радови на крчењу приватних посједа). Са информативно-пропагандним активностима треба отпочети одмах и проводити их у току цијеле године.

У циљу заштите шума од пожара потребно је планирати организацију и одржавање информативно-савјетодавних састанака на регионалном нивоу. У активности на спрјечавању појаве шумских пожара и гашењу истих морају се укључити сви субјекти: локална власт, локално становништво, невладине организације (ловци, еколози, планинари).

Опрема за гашење пожара у власништву ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац мора бити припремљена и ускладиштена.

Услови, организација и начин ангажовања грађевинске механизације и радне снаге за евентуалну хитну израду просјека и пробијање противпожарних путева ради заустављања ширења ватрене стихије, као и плаћање услуга, у надлежности је шумског газдинства.

Обука особља у стручним екипама врши се по потреби у шумском газдинству и трајни је задатак.

Обавјештења о забрани ложења ватре постављају су на видним мјестима, а медијска кампања (штампа, радио и телевизија) је у функцији ширења поруке о

превенцији пожара и упозорења о повећаној опасности од пожара у току трајања екстремних временских прилика (суша, високе температуре, вјетар).

Циљ свих програма за контролу пожара је заштита и правилно функционисање шумских екосистема. Посебна пажња се мора посветити узроцима пожара. Превентивне активности морају бити усмјерене на отклањању узрока пожара. Посљедице пожара на шумске екосистеме могу бити веома тешке, а санирање дуг и тежак посао.

Трансфер знања према грађанима може се остварити као дио програма јавне свијести. Учење о еколошким утицајима пожара, и како реаговати, треба да помогне грађанима да науче методе контроле пожара. Јавност мора бити свјесна пожарне ситуације и мора бити дио програма. Улога ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац у заштити шума од пожара је значајна.

2.5. Неопходна финансијска средства за извршавање наведених задатака реално планирати. При планирању личних примања за чуваре шума и ловочуваре треба калкулисати са бруто платама, а истовремено треба водити рачуна да се не дуплирају зараде у производно-финансијском плану и плану ловства. Трошкове сјече, израде и привлачења случајних ужитака не треба планирати у материјалне трошкове заштите шума од инсеката, биљних болести и од елементарних непогода, јер су исти већ планирани у оквиру трошкова производних услуга.

3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената

3.1. Обим сјече и производње шумских дрвних сортимената у свим шумским газдинствима планирати до висине просјечног годишњег етата по важећој шумскопривредној основи.

Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената мора се исказати по категоријама шума подесним за газдовање (високе шуме са природном обновом, деградиране високе шуме, шумске културе, изданачке шуме) и унутар сваке од тих категорија одвојено по врстама сјече (редовне сјече, ванредне сјече) како је то и предвиђено у табели 3.1.

Како је у тачки 2.2. наглашено да се последице елементарних непогода морају санирати у наредној години, потребно је извршити квалитетну процјену обима ванредних сјеча, као и процјену сортимената који ће се реализовати из тих сјеча. Посебну пажњу планирању ове врсте сјеча треба да посвете она газдинства која су на свом подручју имала штете од пожара.

У напријед наведени обим сјеча укључује се и количина огревног дрвета планирана за малопродају у дубећем стању, а која се односи на продају локалном становништву.

Планирање обима сјече и производње шумских дрвних сортимената за 2013. годину вршити на основу извођачких пројеката.

Базу за план одјела предвиђених за сјечу чини сјекоред који је направљен за цио уређајни период. Саставни дио плана чиниће и одјели који неће бити или ће дјелимично бити реализовани у току 2012. године. Шумска газдинства код којих је истекла важност ШПО, а у процедури је доношење нове ШПО обавезна су се придржавати привременог сјекоред на који је Управа предузећа дала сагласност.

Посебну пажњу треба посветити квалитетној припреми одјела за сјечу, уз поштивање усвојених процедура произашлих из FSC стандарда, ангажовању квалитетних извођача радова у складу са Законом о јавним набавкама, кројењу и класирању шумских дрвних сортимената, квалитетном техничком пријему радова, те квалитетној евиденцији свих извршених радова.

3.2. У табелу 3.2. уносе се подаци о планираном обиму сјеча (етат) за шуме подесне за газдовање и то појединачно за сваку од четири наведене категорије шума из важеће шумскопривредне основе.

3.3. Закон о шумама, члан 84. прописује обавезу Јавног предузећа шумарства „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац, као корисника шума и шумског земљишта у својини Републике, да под истим тржишним условима обезбиједи неопходан минимум дрвних сортимената локалним предузећима за механичку прераду дрвета са подручја са којег ти сортименти потичу. Истим чланом одређено је да неопходан минимум дрвних сортимената утврђује Агенција за шуме, на основу годишњег обима сјеча за ту локалну заједницу у сарадњи са представницима локалне заједнице. На тако утврђен годишњи обим сјеча сагласност даје Влада. С тим у вези, потребно је у табели 3.5 планирати сјечу по подручјима општина.

3.4. У табели 4.1. утврђује се динамика сјече и израде шумских дрвних сортимената за планирани обим из табеле 3.1., у табели 4.2. утврђује се динамика привлачења (и износа) шумских дрвних сортимената од пања до камионског пута, а у табели 4.3. динамика отпреме (реализације) шумских дрвних сортимената.

Количину (обим) шумских дрвних сортимената за коју се утврђује динамика у привлачењу (и износу) и отпреми (реализацији) чини количина тих сортимената из табела 3.1. увећана за дио количине прелазних залиха шумских дрвних сортимената изнад просјечног мјесечног планираног обима сјече и израде за 2013. годину (у процесу производње у току 2013. године планиране залихе шумских дрвних сортимената не могу бити веће од просјечне мјесечне планиране производње). Осим тога, у табели 4.2. план привлачења (и износа) треба умањити за количину која се реализује малопродајом у шуми на пању.

Динамички план у табелама 4.1., 4.2. и 4.3. мора се, у зависности од временских, теренских, тржишних и других услова, утврђивати што је могуће реалније.

4. План реализације шумских дрвних сортимената

4.1. План реализације шумских дрвних сортимената (табела 5.) сачињава се на основу укупних количина тих сортимената из табеле 4.3. и цијена из важећег Цјеновника шумских дрвних сортимената овог Предузећа. Примјењују се цијене на камионском путу или на пању (ако се отпрема врши са шума пања). Ако се реализација врши са централног стоваришта (у ШГ која то имају) или са привременог стоваришта које захтијева додатна улагања, ефекти такве продаје се не приказују у табели 5. него у табели 6. - Укупна реализација.

Према томе, у табели 5. у колону "камионски пут+стовариште" уноси се збирно количина по сортиментима за оба стоваришта, по цијенама из цјеновника за камионски пут, а разлика (настала реализацијом по цијенама на централном стоваришту) се уноси у табелу 6-укупна реализација.

Шумска газдинства су обавезна планирати продају дијела укупне количине трупаца четинара и лишћара путем јавног надметања (лицитације) у 2013. години, у проценту до 25 % укупно планиране количине трупаца.

Ефекти такве продаје се приказују у табели 6.

4.2. При изради Плана поштовати забрану продаје шумских дрвних сортимената у дубећем стању изузев продаје одређених количина шдс локалном становништву (огрев, ситно техничко, ограничена количина трупаца за изградњу и поправку породичних кућа и помоћних објеката). Ово је регулисано посебним упутством о продаји шумских дрвних сортимената.

5. План укупне реализације

5.1. У табели 6. планира се укупна реализација (приходи). "Реализација од шдс" има три колоне.

Прва: Дио реализације који се преноси из табеле 5.

Друга: Дио реализације који се односи на ефекте продаје са Централног стоваришта (вриједност продаје по продајним цијенама умањена за вриједност обрачунату по цијенама шдс на међустоваришту из Цјеновника).

Трећа: Дио реализације који се односи на ефекте лицитација (разлика између вриједности лицитиране количине по планираним лицитираним цијенама и вриједности те исте количине изражене по цијенама на камионском путу или стоваришту из важећег Цјеновника-зависно гдје се лицитација врши).

У колоне 4, 5. и 6. - Приходи од укидања резервисања и приходи из других намјенских извора у складу са члановима 89. и 91. ЗОШ-а, као и са чланом 95.- уносе се износи планираних трошкова насталих улагањем у шумско-узгојне радове, изградњу и реконструкцију шумских камионских путева и сва остала улагања у складу са Законом. Колона 13-смањење вриједности залиха учинака, уколико се планира, уноси се са предзнаком „-“.

Колона „Остали пословни приходи“ обухвата оне пословне приходе који нису садржани у колонама од 1-13. Збир колона од 1 до 14 мора одговарати износу укупних пословних прихода из табеле 8.

Колона "Укупно" мора бити идентична укупним приходима из табеле 8 (Табела прихода и расхода). Такође, колоне "Финансијски приходи", "Остали приходи", "Приходи од усклађивања вриједности имовине" и „ Приходи по основу промјене рачуноводствених политика и исправке грешака из ранијих година“ (колоне 15, 16, 17 и 18) морају бити исте као одговарајући приходи из табеле 8.

5.2. Сва шумска газдинства требају, на основу извршене евиденције и неопходних припрема на сакупљању и реализацији осталих шумских производа, исте планом реално предвидјети.

Планом такође треба предвидјети који се остали производи могу одрживо искоришћавати.

Посебну пажњу приликом израде плана треба обратити на заштићене врсте.

Сва шумска газдинства дужна су:

- задужити стручно лице за обављање ових послова,
- безбиједити складишни простор, откупне станице гдје ће се вршити откуп ових производа, обезбиједити мјерне инструменте и друго неопходно за функционисање истих,
- остале шумске производе користити према смјерницама из Основа и програма коришћења осталих шумских производа, Правилника о условима коришћења осталих шумских производа и начину сакупљања њихових надокнада, као и прописа који уређују ову област,
- благовремено ријешити питање циркулације финансијске документације,
- да на свом подручју врше контролу промета осталих производа, те сходно законским прописима наплате предвиђене таксе 3 % од цијене коштања производа за сакупљање истих.

6. План утрошка средстава посебних намјена за шуме

У табели 6.1 планира се утрошак средстава посебних намјена за шуме, и то по врсти и вриједности улагања.

План улагања у шумскоузгојне радове и реконструкцију и изградњу шумских камионских путева потребно је приказати по врсти радова, по објектима рада (ПЈ, одјел, односно назив пута), по вриједности радова и по изворима финансирања (неутрошена средства просте репродукције прикупљена до ступања на снагу новог Закона о шумама, надокнада за коришћење шума и шумског земљишта-неутрошена из претходних година и планирана за 2013. годину, надокнада за унапређење општекорисних функција шума- неутрошена из претходне године и планирана за 2013. годину и остали извори).

7. План радне снаге

7.1. Радну снагу планирати према систематизацији радних мјеста, а вишак радне снаге настојати програмски ријешити по законским прописима.

У план расхода планирати трошкове програмског рјешавања вишка радне снаге.

8. План прихода и расхода

8.1. У табели 8. планирају се приходи и расходи, и то аналитички како је у њој и назначено. У колони „Оцјена остварења за 2012.годину“ треба остварене трошкове и приходе у досадашњем периоду у 2012.години пројектовати за цијелу 2012.годину.

При планирању трошкова плата примјењиваће се одредбе Општег и Појединачног колективног уговора и Анекса појединачног колективног уговора са планираном цијеном рада у овом Предузећу до 130 КМ увећаном за остале накнаде.

Шумска газдинства код којих је нарушена финансијска равнотежа и остали релевантни финансијски показатељи пословања планираће нижу цијену рада у складу са реалним финансијским могућностима.

У рубрику - Трошкови зарада, накнада зарада и осталих личних расхода - планирати трошкове нето зарада и нето накнада зарада, трошкове пореза и доприноса на зараде и накнаде зарада и трошкове осталих личних расхода (брutto накнаде члановима УО, отпремнине, јубиларне награде, помоћи, дневнице за службена путовања у земљи и иностранству, трошкови превоза радника на посао и с посла, трошкови накнада за употребу сопственог аутомобила у пословне сврхе, трошкове ноћења на службеном путовању). У накнаде зараде спадају трошкови топлог оброка (без обзира да ли се исплаћују у новцу или је организована исхрана радника у кухињама, Ловачким кућама или угоститељским објектима), трошкови теренског додатка, трошкови регреса, зимнице, огрева.

8.2. Трошкове сјече и израде шумских дрвних сортимената и њиховог привлачења (и износа) од пања до камионског пута планирати и исказивати одвојено како је то и назначено у табели. Ти трошкови се планирају на основу цијена и обима поменутих радова у извођачким пројектима. Цијене тих радова у поменутих пројектима морају бити утврђене на основу Јединствених норми радова

у шумарству и калкулација трошкова рада у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

Трошкови сјече и израде шумских дрвних сортимената и њиховог привлачења од пања до камионског пута утврђују се у извођачким пројектима полазећи од обавезе потпуног провођења Програма мјера на унапређењу квалитета и евиденције производње у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

У ШГ која имају капацитете за властиту производњу карактер и врста трошкова у односу на горе наведене се мијења, у складу са учешћем производње у властитој режији у односу на укупну производњу.

Планирани просјечни трошкови сјече, израде и привлачења по кубном метру настали у процесу производње шдс-а властитим средствима не могу бити већи од просјечних пројектима планираних трошкова по једном произведеном m^3 .

У остале производне услуге планирају се трошкови изградње тракторских и анималних влака, трошкови таксације за израду ШПО, трошкови транспорта шумских дрвних сортимената до централних стоваришта и границе РС-е (када је у питању продаја ино-купцима) и други транспортни трошкови, трошкови одржавања камионских путева, тракторских и анималних влака, трошкови одржавања путничких и теренских возила и друга одржавања, трошкови закупнина, трошкови сајмова, трошкови рекламе и пропаганде, трошкови развојних услуга (истраживања, израда програма развоја, студије и слично), трошкови комуналних услуга, трошкови регистрације возила, накнада за коришћење ауто-пута, трошкови дознаке, трошкови шумско-узгојних радова.

Трошкове рекламе и пропаганде планирати у износу највише 0,10 % од планираног пословног прихода (осим за Дирекцију Предузећа чија висина ће бити утврђена посебном одлуком Управе Предузећа), а о распореду и утрошку тих средстава одлучиваће Управа Предузећа.

Трошкове финансирања Дирекције Предузећа планирају шумска газдинства у висини од 2,69 % од планираног прихода од продаје шумских дрвних сортимената (ових издвајања су ослобођени организациони дијелови ИРПЦ Бања Лука, Центар за сјеменско-расадничку производњу Добој и Центар за газдовање кршом Требиње).

8.3. У рубрику "Нематеријални трошкови" планирају се трошкови непроизводних услуга, трошкови репрезентације, трошкови премије осигурања, трошкови платног промета, трошкови чланарина, стипендије и кредити студентима и ученицима, трошкови огласа у штампи и другим медијима (осим за рекламу и пропаганду), таксе (административне, судске, регистрационе, конзуларне, локалне и друге) и остали нематеријални трошкови.

Трошкове репрезентације планирати у износу највише 0,10 % од планираног пословног прихода (осим за Дирекцију Предузећа чија висина ће бити утврђена посебном одлуком Управе Предузећа), а распоред ових средстава биће регулисан одлуком Управе Предузећа.

У рубрику "Трошкови пореза" планирају се трошкови пореза на имовину, трошкови накнаде за коришћење добара-комунална, издвајања за општине у складу са чланом 89. став 3 Закона о шумама (у износу од 10 % финансијских средстава планиране реализације шумских дрвних сортимената утврђене по цијенама франко камионски пут), трошкови надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта у складу са чланом 89. став 1 Закона о шумама (у износу од 10 % финансијских средстава планиране реализације шумских дрвних сортимената утврђених по цијенама у шуми на пању по цјеновнику ЈПШ), трошкови надокнаде за унапређивање општекорисних функција шума у складу са

чланом 91. ЗОШ-а (у износу од 0,07 % на укупан приход), трошкови противпожарне накнаде и трошкови пореза на оружје. У "Трошкове доприноса" планирати трошкове водног доприноса и трошкове доприноса за професионалну рехабилитацију инвалидних лица.

Под категоријом "Непроизводне услуге" планирати трошкове одржавање FSC стандарда.

8.4. Највећи дио трошкова Предузећа (преко 90 % од износа укупних трошкова) је стандардизован, односно нормиран различитим методама, а то су: пројекти, норме, калкулације, цијена рада на бази које се израчунавају зараде и накнаде зарада у складу са Општим, Посебним и Појединачним колективним уговором, обавезе по основу Закона и подзаконских аката, порези, доприноси и итд. За мањи дио трошкова за које не постоје норме или се повремено јављају, организациони дијелови Предузећа, односно њихове стручне службе, су дужни да реално планирају висину трошкова на бази искуства из ранијих година, те потребе сталног минимизирања трошкова у сврху јачања профитабилности Предузећа.

При изради производно-финансијског плана, организациони дијелови код којих је нарушена финансијска равнотежа морају имати на уму чињеницу да финансијску консолидацију могу остварити само у том случају ако планирају и остварују максимално могућу добит, а организациони дијелови код којих није нарушена финансијска равнотежа, такође, морају имати на уму чињеницу да постојећу стабилност могу одржавати и повећавати само у том случају ако планирају и остварују одређену могућу добит. Због тога сви организациони дијелови морају на једној страни планирати и остваривати максимално могући пословни приход, а на другој страни морају планирати и остваривати што је могуће мање све врсте расхода.

8.5. Напомена: Сви планирани приходи и расходи морају бити усклађени са Међународним рачуноводственим стандардима, Правилником о рачуноводству и рачуноводственим политикама Предузећа и важећим Аналитичким контним планом Предузећа.

При планирању трошкова водити рачуна да се трошкови за које се не може остварити право на одбитак улазног пореза на додату вриједност (по Закону о ПДВ-у), планирају са урачунатим ПДВ-ом, а сви остали без ПДВ-а.

9. Прва пројекција плана инвестиционих улагања

У саставу производно-финансијског плана сачинити прву пројекцију плана инвестиционих улагања, а коначан план тих улагања сачинити након израде и усвајања завршног рачуна за 2012. годину.

При изради прве пројекције овог Плана, такође, се мора водити рачуна о реалним изворима финансирања тих улагања. Планови инвестиција који нису засновани на реалним (у највећем степену сигурним) изворима финансирања неће бити прихваћени. У складу са закључком Надзорног одбора ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, приоритетно планирати следећа инвестициона улагања:

- Биолошке инвестиције (шумско-узгојни радови). Вриједност ових улагања у табели 9. преноси се из табеле 1.3.;

- Израда шумскопривредних основа

Законом је регулисано да „Агенција за шуме врши стручно – техничке послове који се односе на израду шумскопривредних основа“ (члан 31. став 4 Закона).

Пројектовање, реконструкција и градња шумских камионских путева.

Поштовање законских одредби у инвестирању и поштовање законских одредби о јавним набавкама је обавезно.

10. План образовања и стручног усавршавања

У табели 10. планирају се активности и трошкови образовања и стручног усавршавања ученика, студената и стално запослених радника у циљу унапређења газдовања шумама и укупног пословања организационих дијелова и Предузећа у цјелини.

План образовања и стручног усавршавања треба да произилази из потреба Јавног предузећа за одговарајућим кадровима, изражених интереса радника за усавршавањем у струци и из захтјева организације и технологије рада за стручним образовањем и усавршавањем, а у складу са Правилником о стручном образовању и усавршавању радника.

Облици сручног образовања и усавршавања радника и других лица су садржани у члану 7. Правилника о стручном образовању и усавршавању радника.

Трошкови образовања и стручног усавршавања из ове табеле сврставају се у Нематеријалне трошкове у табели 8. Ови трошкови по организационим дијеловима Предузећа (осим Дирекције) могу износити највише 0,30 % од планираног пословног прихода.

11. План подизања енергетских плантажа и плантажа шумског воћа и племенитих лишћара

Суочени са новонасталим изазовима и притисцима, како извана тако и изнутра, а који се огледају у:

- вишку радне снаге,
- нужности алиментирања све већих потреба за биомасом из извора изван високих економских шума,
- потреби остваривања прихода по основу реализације љековитог, ароматичног и јестивог биља,
- потреби унапређења биолошке разноликости нашим шума, уношењем шумског воћа и племенитих лишћара

Јавно предузеће у 2013. години наставља започете производне активности, и то:

- оснивање засада брзорастућих врста у форми енергетских плантажа,
- оснивање засада француске лаванде (*Lavandula vera*),
- оснивање засада шумског воћа: дријена, лијеске, ораха, купине и малине,
- уношење племенитих лишћара (јавора и јасена) и воћкарица у шумске екосистеме Републике Српске.

12. Остали планови

Саставни дио Производно-финансијског плана овог Предузећа за 2013. годину су и:

- План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра Бања Лука (организациони дио овог Предузећа) чији је основни задатак израда шумскопривредних основа за државне и приватне шуме, израда елабората за проглашење заштитних шума и шума са посебном намјеном, пројекте за шумске комуникације и израде дугорочних програма газдовања подручјем крша.

- План пословања Дирекције Јавног предузећа;
- План набавки-Организациони дијелови Предузећа, у складу са Законом о јавним предузећима, Законом о јавним набавкама, Смјерницама и Упутством о набавкама, те Правилником о набавкама роба и услуга, обавезни су направити појединачне планове набавки (основна средства, ситан инвентар, резервни дијелови, ауто-гуме, заштитна средства, потрошни канцеларијски материјал, рекламни материјал, ХТЗ опрема, све врсте услуга и др.). Планови набавки треба да буду усклађени са планираним трошковима (табела 8.) и Првом пројекцијом плана инвестиционих улагања.
- План радова у приватним шумама заснива се на ШПО за те шуме и пројектима за извођење шумскоузгојних радова. Ови пројекти у свом саставу садрже све радове по обиму, мјесту и времену, а израђује их Јавно предузеће шумарства (ЗОШ, члан 25). Сва шумска газдинства дужна су израдити годишње планове у складу са важећом ШПО.
- Годишњи планови газдовања ловиштима (додијеленим на газдовање шумским газдинствима) којима се морају планирати радови предвиђени ловним основама;
- Планови (за свако ШГ-о) шумских одјељења, по привредним јединицама, у складу са сјекоредом, за дознаку стабала за сјечу и израду извођачких пројеката у току 2013. године чија ће се реализација (извођење радова) планирати за 2014. годину (Табела 11.) и
- Програми радова на утврђивању граница шума и шумског земљишта у државној својини и укњижавања државних шума и шумског земљишта у оквиру граница ШПП-а у катастар некретнина.

13. Остале активности

У 2013. години планиран је наставак активности везаних за усклађивање општих аката са законским прописима.

Б. ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН

Производно-финансијски план садржи:

- 1. План сјеменско-расадничке производње и план шумскоузгојних радова.**
- 2. План заштите шума и шумског земљишта.**
- 3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената.**
- 4. План реализације шумских дрвних сортимената.**
- 5. План укупне реализације.**
- 6. План подизања плантажа шумског воћа и енергетских плантажа.**
- 7. План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра.**
- 8. План радне снаге.**
- 9. План образовања и стручног усавшавања.**
- 10. План сертификације шума**
- 11. План формирања и расподјеле укупног прихода**
- 12. План расхода**
- 13. Прва пројекција плана инвестиционих улагања**

1. Сјеменско-расадничка производња и шумско-узгојни радови

ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац сјеменско расадничку производњу у потпуности извршава преко „Центара за сјеменско-расадничку производњу“ Добој који је и формиран са идејом да буде задужен за очување генофонда шума Републике Српске и његово одрживо кориштење за производњу квалитетног сјемена и садног материјала. Остваривање ове функције шума ће убудуће бити увелико олакшано, јер је Пројекат изградње и пуштање у рад Сјеменског центра у расаднику „Станови“ Добојведено крају. Тиме ће ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац бити активно укључене у токове савременог шумарства.

У циљу очувања и унапређења генофонда, као и његовог правилног кориштења, у оквиру области генофонда и сјеменарства наставиће се започете активности на уређењу регистрованих сјеменских објеката у смислу израде Пројеката генетичке мелиорације и уређења сјеменских објеката. На основу стручне контроле и здравственог прегледа истих, проводиће се континуирана политика мјера газдовања.

На основу процјене урода сјемена биће направљен план сакупљања, те у складу са њим организовано сакупљање сјемена у признатим и регистрованим сјеменским објектима. За већину шумских врста дрвећа карактеристично је то да цвјетају и плоносе у временским интервалима, тј. одликују се периодицитетом урода. Такође, урод сјемена варира од године до године, почев од године када га нема, преко година са малим и просјечним уродом па до године са обилним или пуним уродом. Ово захтјева константно опажање обилности цвјетања те предвиђање обилности урода. Правилна процјена урода сјемена у текућој години је од суштинске важности ради планирања његовог сакупљања и благовременог обезбјеђивања потребних средстава, опреме и радне снаге. Од података процјене цвјетања и предвиђања урода зависи да ли је оправдано организовање сакупљање сјемена у једном објекту, шта је потребно и у којем обиму за његову реализацију. Према томе, читава организација послова на сакупљању сјемена зависи од података о уроду.

Узимајући у обзир да се осјећа потреба за већим количинама квалитетног садног материјала лишћарских врста дрвећа, активности на регистрацији нових сјеменских објеката треба усмјерити на издвајање сјеменских објеката лишћара, у првом реду племенитих, као и шумских воћкарица (најчешће у виду групе или појединачних стабала). У том смислу водиће се активности на кандидовању за упис у регистар шумских сјеменских објеката и то састојина, групе или појединачних стабала следећих врста: бијелог јасена (*Fraxinus excelsior*), храста лужњака (*Quercus robur*), багрема (*Robinia pseudoacacia*), крупнолисне липе (*Tilia platyphyllos*), ситнолисне липе (*Tilia cordata*), дивље трешње (*Prunus avium*), дивље јабуке (*Malus sylvestris*), дивље крушке (*Pyrus communis*), питомог кестена (*Castanea sativa*), брекиње (*Sorbus torminalis*), оскоруше (*Sorbus domestica*), јаребике (*Sorbus aucuparia*), мукиње (*Sorbus aria*) и др.

План производње садног материјала у 2013. години је 10.9463.450 комада садница. Слједи структура производње садног материјала за 2013. годину:

Ред. бр.	ВРСТА САДНОГ МАТЕРИЈАЛА	КОЛИЧИНА	УЧЕШЋЕ
1.	ЧЕТИНАРИ	9.347.800	85,4%
2.	ЛИШЋАРИ	1.268.850	11,6%
3.	ВОЋКАРИЦЕ	101.800	0,9%
УКУПНО ШУМСКИ САДНИ МАТЕРИЈАЛ		10.718.450	97,9%
4.	СЈЕМЕНИШТЕ	69.000	0,6%
5.	ОЖИЛИШТЕ	39.000	0,4%
6.	ПИКИРИШТЕ	47.000	0,4%
7.	РАСТИЛИШТЕ	73.000	0,7%
УКУПНО ХОРТИКУЛТУРНИ САДНИ МАТЕРИЈАЛ		228.000	2,1%
СВЕУКУПНО САДНИ МАТЕРИЈАЛ		10.946.450	100%

Реализација садног материјала у току 2013. године предвиђена је у количини од 2.584.880 комада садница, што представља умањење у односу на план 2012. године за 924.803 комада или 26 %.

План реализације садног материјала по методи производње је следећи:

Количине садница у 000

Ред. бр.	ВРСТА САДНОГ МАТЕРИЈАЛА	класично		конт/нис		Укупно	
		ком	%	ком	%	ком	%
1	ЧЕТИНАРИ	1 184.7	45.8	662.4	25.62	1 847.1	71.46
2	ЛИШЋАРИ	666.0	25.8			666.0	25.77
3	ВОЋКАРИЦЕ	47.7	1.8			47.7	1.84
ШУМСКИ САДНИ МАТЕРИЈАЛ		1 898.4	73,44	662.4	25.62	2 560.8	99.07
4	СЈЕМЕНИШТЕ	3.0	0.12			3.0	0.12
5	ОЖИЛИШТЕ						
6	ПИКИРИШТЕ	8.3	0.32	1.3	0.05	9.6	0.37
7	РАСТИЛИШТЕ	9.5	0.36	2.0	0.08	11.5	0.44
ХОРТИКУЛТУРНИ САДНИ МАТЕРИЈАЛ		20.8	0.80	3.3	0.13	24.1	0.93
СВЕУКУПНО САДНИ МАТЕРИЈАЛ		1 919.2	74.24	665.7	25.75	2 584.9	100

Из претходне табеле произилази да ће у 2013. години бити реализовано 1.919.180 ком или 74,2% садница произведених класичним методом, као и 665.700 ком или 25,8% садница произведених контејнерским или нисула системом.

У прољећној дистрибуцији 2013. године планирана је реализација 963.880 ком садница или 37%, док за јесењу дистрибуцију преостаје планираних 1.621.000 ком садница или 63%.

У 2013. години планирана је и сјетва житарица на површини од 26 хектара те принос од 90.000 kg вриједности 36.000,00 KM, те хељде на површини од 1 хектара вриједности производње од 3.200,00 KM.

Планирани шумско-узгојни радови у оквиру прости репродукције законска су обавеза и морају се у цијелости извршити. Уколико се деси да се у неким шумско-привредним подручјима планиране површине за пошумљавање садњом садница не могу обезбиједити у оквиру високих шума са природном обновом (природне плешине или скупине на којима је извршена гола сјеча), у таквим случајевима потребно је сагледати да ли су планови у важећим ШПО реални. Уколико се на бази детаљне анализе установи да је потребна израда анекса ШПО, захтјев се упућује ресорном Министарству.

Шумско-узгојни радови планирани у оквиру проширене репродукције шума извршаваће се у складу са степеном обезбјеђених финансијских средстава из накнаде за унапређење општекорисних функција шума (обезбјеђених по основу члана 91. Закона о шумама) и осталих извора финансирања (донације, остварена добит у пословању шумских газдинстава, неутрошена средства просте репродукције) као и од обима извршених експлоатационих радова у високим деградираним и изданачким шумама. Шумска газдинства, која су у претходном периоду извршила голе сјече на одређеним површинама у поменуте двије категорије шума ће извршити пошумљавање тих површина одговарајућом врстом садница, а потом одржавати и његовати те културе без обзира у ком степену су обезбиједила финансијска средства из накнаде за унапређење општекорисних функција шума. То се исто односи и на површине голети.

Сва шумска газдинства ће вршити комисијски колаудацију (технички пријем) извршених радова на пошумљавању (садњом садница, односно сјетвом сјемена) након двије и пет година од извршених радова. На основу записника о колаудацији тих радова установиће се да ли је потребно вршити попуњавање тих површина.

Са становишта биодиверзитета потребно је водити рачуна о очувању мјешовитости врста, а у оним шумским комплексима гдје је она нарушена потребно је вјештачком обновом тежити да се она поново успостави. Ту се првенствено мисли на чисте четинарске састојине у које треба пошумљавањем уносити лишћаре (идеалан однос заступљености врста би требао бити 70:30 у корист четинара), како би се сачувала производна способност земљишта.

Из следеће табеле може се видјети да је планирано повећање шумско-узгојних радова за 56 % (посматрано вриједносно) у односу на оцјену извршења у 2012. години. План радова у оквиру просте репродукције шума у 2013. у односу на остварени у 2012. години је већи за 27 %, значајније повећање се односи на повећање радова проширене репродукције који су планирани у дупло већем износу (посматрано вриједносно), тачније за 96 % индексних поена више у односу на очекивано остварење истих у 2012. години.

Шумскоузгојни радови

Р.Б.	Фаза рада	Јед. мјере	Планирано 2012.			Оцјена остварења 2012.			Планирано 2013.			оцјена 2012 / план 2012 (индекс)			план 2013 / оцјена 2012 (индекс)		
			Проста р.шума	Проширена р.шума	Укупно	Проста р.шума	Проширена р.шума	Укупно	Проста р.шума	Проширена р.шума	Укупно	Проста р.шума	Проширена р.шума	Укупно	Проста р.шума	Проширена р.шума	Укупно
1	Припрема земљишта за природно подмлађивање	ha	1 410	912	1 238	1 401	421	665	1 435	99	99	1 435	102	102	102		
2	Пошумљавање	ha	327	912	1 238	244	421	665	295	999	1 294	75	46	121	237	194	
3	Попуњавање култура насталих садњом и сјетвом	ha	125	267	392	86	202	287	156	259	415	69	75	182	128	144	
4	Прашење и окопавање	ha	113	207	320	90	81	172	165	135	300	80	39	183	166	175	
5	Чишћење од корова и непожељних врста	ha	808	1 146	1 955	634	665	1 299	637	941	1 578	78	58	101	142	122	
6	Прореди у културама	ha	1 944	232	2 176	1 651	31	1 682	1 563	101	1 664	85	13	95	325	99	
7	Ђега природног подмлатка	ha	5 585		5 585	5 508		5 508	5 636		5 636	99		102		102	
8	Мелиорација изданаčkih шума	ha		3 917	3 917		3 293	3 293		3 712	3 712		84		113	113	
9	Планирана количина садница (у хиљадама)	ком	1 091	2 674	3 765	776	1 504	2 279	1 037	2 857	3 894	71	56	134	190	171	
10	Вриједност радова (у хиљадама)	KM	5 177	5 936	11 113	4 563	3 160	7 724	5 814	6 201	12 015	88	53	127	196	156	

2. Заштита шума и шумског земљишта

Значај чувања и заштите шума и шумског земљишта није потребно посебно истицати. Поред привредног и економског значаја, далеко је већи значај који шуме пружају кроз своје општекорисне функције, а које се огледају у утицају шума на остваривање повољног режима вода, спречавање ерозије земљишта, повећање квалитета питке воде, производњу кисеоника, стварање повољних услова за туризам, рекреацију и друге користи.

Због тога послови на заштити шума од бесправних сјеча и бесправног заузимања шума и шумског земљишта, од пожара, биљних болести, штетних инсеката и од штетног дјеловања дивљачи и стоке, заслужују посебну пажњу и траже сталну мобилност и одговорност у њиховом извршавању.

Послови, мјере, задаци и активности на заштити шума за 2013. годину планирани су у складу са стварним стањем на терену и Програмом мјера и активности на заштити шума у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" који обухвата:

- **Заштиту шума од човјека (од бесправних сјеча и бесправног промета шумских производа и бесправног заузимања шума и шумског земљишта),**

- **Заштиту шума од пожара, уз обавезно доношење оперативних годишњих планова заштите од пожара и гашења истих (или иновирање тог плана из претходне године), као и израду Плана заштите од пожара (шумска газдинства која то нису урадила),**

- **Заштиту шума од штетног дјеловања инсеката (поткорњака и и др.) и гљива и биљних болести,**

- **У циљу континуиране заштите шума од губара у Републици Српској проводи се контрола бројности губара на сталним огледним плохама од 2006. године у складу с „Упутством о контроли бројности губара“, које је донио Шумарски факултет у Бањој Луци. Због појаве губара у 2012. години, а знајући какве све посљедице он може проузроковати, потребно је у овој планској години посветити пуну пажњу његовом сузбијању. Наредба о механичком уништавању јајних легала губара на снази је од 2004. године. По одлуци Управе предузећа све оперативне активности проводиће Оперативни тим за заштиту шума. Директори организационих дијелова су одговорна лица за провођење активности на механичком уништавању јајних легала губара.**

- **Заштиту шума од штетног дјеловања стоке и дивљачи.**

У наредној 2013. години, у циљу подизања нивоа заштите шума од човјека планирано је следеће:

- константна едукација лугарског особља, те подизање нивоа свијести свих запослених о потреби заштите шума,

- **преко државних органа издејствовати ажурнији рад судских институција**, јер је нерјешавање пријава за шумску штету један од главних разлога појаве бесправних сјеча,

- у наредном периоду потребно је извршити разграничење између државних и приватних шума гдје то до сада није урађено, а тамо гдје су гранични знаци уништени извршити њихово обнављање,

- **очекујемо да ће се у наредном периоду остварити боља сарадња са органима МУП-а и истражним органима**, како би у потпуности била прекинута пракса подношења пријава на "нн" починиоца,

- информације са терена о појави градације било ког инсекта, а нарочито губара, морају бити благовремене, јер је потребно у што краћем року дјеловати на сузбијању механичким и хемијским средствима због његове велике градационе способности,

- интензивирати рад већ формираног Оперативног тима за заштиту шума, чији је задатак да врши континуирану координацију на нивоу Предузећа са сличним тимовима формираним у шумским газдинствима.

Услови за ефикаснију заштиту шума су створени са измјенама и допунама Закона о прекршајима Републике Српске (Сл. гласник РС- 29/10 од 09.04.2010. године), којима је враћен легитимитет чуварској служби Предузећа да подноси прекршајне пријаве за бесправну сјечу и крађу.

С обзиром да су шуме четинара у Републици Српској у последњих неколико година ипак најугроженије од штетних инсеката (сипаца четинара) и да прикупљени подаци у току 2012. године о њиховом бројном стању и нанесеним штетама показују да је њихово бројно стање још увијек у проценту изнад уобичајеног (толерантног), ако овоме додамо велики број сњеголома и сњегоизвала који су готово неминовни у зимском периоду, то нам у наредном планском периоду намеће потребу за досљедним поштивањем прописаних мјера заштите шума, што се посебно односи на:

- Потпуну сјечу, израду и реализацију случајних ужитака, како у високим шумама тако исто и у шумским културама;

- Успостављање шумског реда у току сјече и израде шумских дрвних сортимената у цјелости ће се проводити у складу са одредбама Правилника о шумском реду;

- Правовремено постављање клопки са феромонским препаратима за сипце четинара, са савјесним и одговорним њиховим одржавањем, редовним праћењем и евидентирањем броја уловљених инсеката, те постављањем ловних и контролних стабала, уз обавезу редовног обавјештавања надлежне службе у Дирекцији Јавног предузећа.

У сегменту заштите шума од инсеката и биљних болести планирање на дужи период је врло тешко, јер појава ових штетних фактора зависи од низа непредвидивих околности.

И поред тога неопходно је пословање у шумарству проводити тако да би ризик од појаве биљних болести и штетних инсеката у градацији био што мањи. У том смислу Предузеће ће се стриктно придржавати Правилника о шумском реду и других нормативних аката који регулишу ову област.

Према плану за 2013. годину, на заштиту шума у Јавном предузећу шумарства "Шуме Републике Српске" треба да се утроши укупно 10.426.968 КМ. По структури тај износ чине следећи трошкови:

Чување шума (чуварска служба)	8 834 027 КМ
Заштита шума и објеката од пожара	392 758 КМ
Заштита шума од инсеката	250 413 КМ
Заштита шума од биљних болести	50 320 КМ
Заштита дивљачи и ловних објеката	754 320 КМ
Заштита шума од елементарних непогода	98 060 КМ
Остали видови заштите	47 070 КМ
Укупно	10 426 968 КМ

Оно што треба истаћи је да је најтеже заштитити шуму од пожара. У овом случају су врло битне превентивне мјере, будност чуварских служби, као и едукација становништва. Имајући у виду узроке и штете које проузрокују пожари у току овог планског периода примијениће се адекватне превентивне мјере и активности на спречавању пожара.

Према Програму мјера и активности на заштити шума при изради Оперативног плана заштите од пожара и гашења истих, у овом периоду планира се следеће:

- Едукација становништва на провођењу превентивних мјера у циљу спречавања појаве шумских пожара преко локалних медија (радио станице, новине и слично);

- На видна мјеста покрај путева, на ивицама шума истицање табли са натписима забране ложења ватре и заштите шума од пожара;

- У временским периодима критичним за појаву пожара (рано, топло и сушно прољеће, топло и сушно љето) обезбједиће се осматрачка служба чији припадници морају да врше непрекидно осматрање са доминантних кота. Истовремено, у сједишту шумског газдинства у нерадне дане и послије радног времена обезбједиће се дежурство ради благовременог пријема обавјештавања о појави пожара и организације брзе интервенције на његовом гашењу;

- Осматрачи ће се опремити одговарајућим средством везе (радио станица, мобилни телефон) те двогледом;

- У свим шумским газдинствима формираће се (са тачно назначеним именима и презименима лица) интервентна противпожарна јединица (од најмање тридесет припадника) за гашење пожара хитно по његовом откривању. Иста ће се квалитетно опремити противпожарном опремом и одговарајућим возилом како би била у могућности да ефикасно и у цјелини обавља постављени задатак. Интервентна јединица ће се формирати од радника у сталном радном односу у газдинству, а у случајевима када шумска газдинства не располажу довољним бројем радника у сталном радном односу, иста ће се попунити пријемом радника по уговору о дјелу на те послове. Сви припадници те јединице морају претходно завршити обуку у гашењу пожара;

- На посебно угроженим мјестима (излетишта, објекти) обезбједиће се постављање буради са водом или пијеском;

- У сарадњи са противпожарним инспекторима МУП-а (у станицама јавне безбједности) спријечиће се спаљивање на отвореном простору отпада на постројењима за примарну прераду дрвета (приватне пилане);

- У сарадњи са припадницима станица јавне безбједности додатно ће се ангажовати на откривању изазивача шумских пожара и подношењу пријава против истих надлежним органима правосуђа и МУП-а.

На нивоу Предузећа за плански период планирана су финансијска средства за подмирење трошкова просвјеђивања (едукација) становништва о провођењу превентивних мјера на спречавању појава шумских пожара. То просвјеђивање ће се реализовати у сарадњи са радио и ТВ станицама и то у раним прољећним и најтоплијим љетним данима када је опасност од појаве тих пожара најизраженија.

3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената

Висина планираног обима сјече и производње шумских дрвних сортимената одређена је Смјерницама за израду Производно-финансијског плана ЈПШ "Шуме Републике Српске" за плански период до висине просјечног годишњег етата по важећој шумскопривредној основи (појединачно за сваку категорију шума).

У току реализације плана шумска газдинства не смију вршити прекорачење планираног годишњег обима сјечиве дрвне масе, нити одступати од планираних одјељења за које су урађени извођачки пројекти и у којима је предвиђена реализација планираног обима сјече. Само у изузетним случајевима и ако за то постоје оправдани разлози за таква одступања, шумска газдинства су дужна правовремено поднијети захтјев Управи Предузећа уз детаљно образложење.

Подлогу за израду Плана сјече и производње шумских дрвних сортимената чине: шумско-привредне основе, утврђени обим сјечиве дрвне масе у Смјерницама за израду Производно-финансијског плана за планску годину, извођачки пројекти за планиране шумске одјеле који су израђени на основу усвојене методике за израду пројеката, користећи Јединствене норме радова у шумарству и калкулације цијена коштања радног дана, средства рада и остала потребна документација.

У току извођења радова на реализацији планираног обима сјече и производње шумских дрвних сортимената за плански период, сва шумска газдинства ће у потпуности проводити Мјере на унапређењу квалитета и евиденција производње, које садрже следеће:

1. Након израде и доношења шумско-привредне основе, газдинства ће донијети годишње планове сјеча по одјелима (сјекоред) за наредни уређајни период.

2. У Производно-финансијском плану пословања годишњи и трогодишњи план сјече урадити по привредним јединицама, шумским управама, радним јединицама и одјелима.

3. Дознака стабала и израда извођачких пројеката за одјеле у којима ће се радови изводити у наредној години, извршиће се у потпуности у текућој години до израде Производно- финансијског плана пословања за следећу годину. Извођачки пројекти израђиваће се по усвојеној Методици за израду тих пројеката у Предузећу у програму јединственог информационог система Предузећа. У наредном периоду требало би размотрити могућност враћања одредбе о обројчавању дозначених стабала.

4. У извођачким пројектима обавезно ће се планирати метод израде шумских дрвних сортимената.

5. Обавезно је обројчавање шумских дрвних сортимената без обзира на врсту сјече (редовна сјеча, сјеча случајних ужитака). Шумски дрвни сортименти када се израде, приме и искласирају, обројчавају се у складу са Правилником о обројчавању плочицама ШДС .

6. Обавезно ангажовање стручних радника на пословима размјерања, кројења и класирања шумских дрвних сортимената од стране шумских газдинстава у току извођења радова на искориштавању шума.

7. У циљу остваривања реално могуће квалитетне структуре шумских дрвних сортимената и њихове просјечне продајне цијене, обавезно ће се вршити класирање у шуми код пања и евидентирање квалитетне структуре трупаца у премјерне књиге приликом пријема учинка од сјекача.

8. Обавезна је примјена свих Правилника који регулишу ову област, као и одредби шумско-привредних основа и извођачких пројеката. Водити евиденције свих радова у производњи шумских дрвних сортимената по фазама рада у обрасце предвиђене правилницима и обрасце урађене од стране Дирекције Јавног предузећа, евиденције које

су саставни дио шумско-привредне основе, а по упутствима приложеним уз те образце.

Лице које класира шумске дрвне сортименте у шуми код пања и које врши пријем учинка од сјекача, не може у истом одјелу вршити реализацију (отпрему) шумских дрвних сортимената.

9. Редовне и ванредне пописе шумских дрвних сортимената у оквиру шумско-привредног подручја, шумска газдинства ће вршити уз организацију и надзор Централне пописне комисије коју ће именовати директор Предузећа. Елаборат (извјештај) о извршеном попису, Централна комисија доставља на разматрање Надзорном одбору Предузећа.

Стручна лица која врше дознаку стабала за сјечу дужна су са становишта обезбјеђивања континуитета продукције дрвне масе строго водити рачуна да буду заступљени сви стручни параметри приликом одабира стабала за сјечу, а у складу са одређеним техничким циљем датим по ШПО.

У току сјече и израде, сва дозначена стабла ће се посјећи и израдити.

Задужена лица за реализацију извођачког пројекта морају строго водити рачуна о: провођењу закљученог уговора са извођачем радова, о времену почетка и завршетка радова у одјељењу, динамици сјече и привлачења, употреби тракторских влака, успостављању шумског реда и др. За свако непоштовање уговора лице задужено за реализацију извођачког пројекта мора писменим путем упозорити извођаче радова и дати му одређени временски рок за превазилажење настале ситуације. У случају да се недостаци не отклоне обавијестити одговорно лице да се уговор прекине и извођач радова стави на црну листу, те о насталом проблему одмах обавијестити Управу Предузећа. По завршеном извођењу радова врши се технички пријем. Технички пријем радова на искориштавању шума врши се одвојено од техничких пријема шумско-узгојних и заштитних радова. Комисију за технички пријем радова чине лица одговарајуће стручне спреме са најмање 3 године радног искуства на одговарајућим пословима. Код пријема радова на искориштавању шума комисија утврђује и записнички констатује да ли су начињене штете на земљишту, подмлатку и стаблима која остају у састојини. На основу података из записника о техничком пријему радова, лица са посебним овлаштењима код уговорног органа оцјењују да ли постоји основаност за обрачун накнада за начињене штете, и оцјењују рад стручних лица задужених за надзор и контролу над извођењем тих радова.

Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената за 2013. годину је већи за 7 % у односу на очекивани у 2012. години. Преглед планиране сјече у 2013. години по организационим дијеловима и за Предузеће укупно, са освртом на оцјену остварења за 2012. годину, дат је у следећој табели :

Шумско газдинство	Врста дрвета	оцена остварења 2012.	Трупици				ТТ стубови	планирано у 2013.					Укупно	Индекс план / ојцена остварења
			Ф	Л	за резање	Рудно дрво		Остала обловина	Целулозно дрво	Органо дрво	Укупно			
												0		
"Бања Лука"	четинари	7 341	14	0	2 627	1 196	0	2 038	0	5 875	80			
	лишћари	83 292	432	967	22 729	864	0	0	61 254	86 246	104			
	укупно	90 633	446	967	25 356	2 060	0	2 038	61 254	92 121	102			
"Оштрел-Дринић"	четинари	27 622	325	0	35 190	3 253	1 002	6 752	0	46 714	169			
	лишћари	29 064	318	689	12 190	0	0	9 196	16 933	39 325	135			
	укупно	56 686	644	689	47 380	3 253	1 002	15 948	16 933	86 040	152			
"Клековача-Потоци"	четинари	31 059	331	0	30 704	2 019	429	5 240	0	38 854	125			
	лишћари	9 995	80	182	2 188	0	0	1 797	3 889	8 136	81			
	укупно	41 054	411	182	32 892	2 019	429	7 037	3 889	46 990	114			
"Панос"	четинари	23 081	0	0	25 690	3 078	827	5 336	0	34 999	152			
	лишћари	12 657	0	0	4 149	0	0	3 427	9 270	16 846	133			
	укупно	35 738	0	0	29 839	3 078	827	8 763	9 270	51 845	145			
"Бирач"	четинари	8 478	0	0	7 930	2 251	148	3 262	0	13 591	160			
	лишћари	59 964	165	872	28 465	0	0	15 448	27 470	72 420	121			
	укупно	68 442	165	872	36 395	2 251	148	18 710	27 470	86 011	126			
"Градишка"	четинари	7 133	0	0	4 390	226	36	1 125	0	5 777	81			
	лишћари	139 075	499	2 037	42 298	0	0	0	97 096	141 930	102			
	укупно	146 208	499	2 037	46 688	226	36	1 125	97 096	147 707	101			
"Добој"	четинари	19 465	6	0	3 962	4 479	743	4 625	0	14 072	72			
	лишћари	35 547	68	129	6 089	0	0	6 417	22 721	35 425	100			
	укупно	55 012	74	129	10 051	4 479	743	11 042	22 721	49 497	90			
"Зеленгора"	четинари	7 477	25	0	7 463	506	95	2 371	0	10 460	140			
	лишћари	21 328	99	207	7 981	0	0	6 372	14 002	28 661	134			
	укупно	28 805	124	207	15 444	506	95	8 743	14 002	39 121	136			
"Трескавица"	четинари	10 708	15	0	7 863	402	62	1 501	0	9 843	92			
	лишћари	7 427	84	187	5 057	0	0	3 268	8 485	17 081	230			
	укупно	18 135	99	187	12 920	402	62	4 769	8 485	26 924	148			
"Чемерница"	четинари	30 208	107	0	21 588	712	0	4 259	0	29 216	97			
	лишћари	18 637	87	187	5 370	0	0	2 722	8 451	16 817	90			
	укупно	48 845	194	187	26 958	712	0	6 981	8 451	46 033	94			
"Врбања"	четинари	16 090	4	0	5 113	800	0	1 969	0	7 886	49			
	лишћари	71 081	634	1 442	22 479	0	0	0	54 374	78 929	111			
	укупно	87 171	638	1 442	27 592	800	0	1 969	54 374	86 815	100			
"Мајевица"	четинари	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
	лишћари	12 976	38	180	3 482	54	0	0	12 446	16 200	125			
	укупно	12 983	38	180	3 482	54	0	0	12 446	16 200	125			
"Лисина"	четинари	21 680	136	0	13 486	1 068	0	4 241	0	18 931	87			
	лишћари	33 813	0	316	15 853	0	0	0	23 482	39 651	117			
	укупно	55 493	136	316	29 339	1 068	0	4 241	23 482	58 582	106			
"Ботин"	четинари	17 310	15	0	7 129	2 250	83	7 593	0	17 089	99			
	лишћари	7 368	49	100	4 267	0	0	3 652	8 887	16 955	230			
	укупно	24 678	64	100	11 396	2 250	83	11 245	8 887	34 044	138			

4. План реализације шумских дрвних сортимената

План реализације шумских дрвних сортимената је производ укупних планираних количина по сортиментима и цијена из важећег Цјеновника шумских дрвних сортимената.

Приликом реализације произведених количина шумских дрвних сортимената, мора се имати на уму следеће:

- обавезна је примјена једнообразног купопродајног уговора и услова у њему,

- продаја вриједнијих дрвних сортимената (трупаца) путем лицензације је обавезна у количини до 25 % укупно реализоване количине трупаца, а у складу са одлуком Надзорног одбора,

- забрањена је продаја шумских дрвних сортимената у дубећем стању изузев продаје одређених шдс сеоском становништву (огрев, ситно техничко, ограничена количина трупаца за изградњу и поправку породичних кућа и помоћних објеката на селу). Ово ће бити регулисано посебним упутством о продаји шумских дрвних сортимената.

- забрањена је компензација услуга за изведене радове са нашим робама,

- рад са непословним купцима и извођачима који не извршавају уредно радове, односно субјектима са "црне листе" је забрањен,

- пласману мање вриједних сортимената (рудно, целулозно и огревно дрво) мора се посветити посебна пажња по питању њихове процентуалне заступљености у укупној реализацији ШДС. Потребно је да њихов проценат буде усклађен са планом и са процентом који је предвиђен шумскопривредним основама,

- квалитет и солвентност купца је основ при одабиру пословног партнера.

У складу са Закључцима Владе са тематске сједнице одржане 09.11.2011. године предвиђено је увођење једног или више централних стоваришта у сваком шумском газдинству.

Из следеће табеле може се видјети да је у наредној години планирано повећање физичког обима реализације шумских дрвних сортимената за 7 % у односу на очекивано извршење у 2012. години. Планира се веће сортиментно учешће трупаца четинара у односу на очекивано учешће истих у 2012. години за 1,74 %. Ово повећање учешћа трупаца је на уштрб учешћа првенствено целулозног дрвета. Планирана цијена свих ШДС који ће се реализовати са камионског пута или централног стоваришта је 83,96 КМ/м³ и већа је од оне која се очекује у 2012. години. Све ово је приказано у следећој табели.

Реализација шумских дрвних сортимената

РБ	Сортимент	оцена остварења 2012.										план 2013.					Индекс планирана	
		ЈПШ "ШУМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ"					ЈПШ "ШУМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ"					Кол. план.	Вр. план.	Индекс				
		Количина м ³	Цијена КМ	Вриједност КМ	Сорт. структура	Процент обловине	Количина м ³	Цијена КМ	Вриједност КМ	Сорт. структура	Процент обловине							
1	за фурнир	2 746	212.00	582 152		0.52	3 746	212.00	794 050		0.66	136	136					
2	за луштење	762	173.00	131 826		0.14												
3	I кв. класе	179 127	140.00	25 077 592		33.86	159 465	140.00	22 325 107		27.90	89	89					
4	II кв. класе	196 759	116.99	23 019 770		37.19	269 908	117.00	31 579 200		47.22	137	137					
5	III кв. класе	149 655	98.00	14 665 966		28.29	138 482	98.00	13 571 189		24.23	93	93					
6	Укупно	529 049	119.98	63 477 305	70.13	100.00	571 600	119.44	68 269 546	71.87	100.00	108	108					
7	П стубови	6 787	139.90	949 577	0.90		13 606	139.34	1 895 920	1.71		200	200					
8	Рудно дрво	59 369	71.99	4 274 063	7.87		68 283	72.00	4 916 368	8.59		115	115					
9	Остала обловина	161	45.19	7 276	0.02		1 807	44.90	81 142	0.23		1122	1115					
10	Целулозно дрво	158 976	42.38	6 737 314	21.07		140 074	42.75	5 987 734	17.61		88	89					
11	Свеукупно:	754 343	100.01	75 445 535	100.00		795 370	102.03	81 150 711	100.00		105	108					
12	за фурнир	1 091	382.00	416 931		0.38	4 352	382.00	1 662 427		1.43	399	399					
13	за луштење	4 745	272.00	1 290 517		1.66	10 679	272.00	2 904 784		3.50	225	225					
14	I кв. класе	92 066	117.00	10 771 731		32.30	59 560	117.00	6 968 574		19.52	65	65					
15	II кв. класе	91 863	90.00	8 267 675		32.23	95 163	90.00	8 564 658		31.19	104	104					
16	III кв. класе	95 257	67.99	6 476 873		33.42	135 382	68.00	9 205 943		44.37	142	142					
17	Укупно	285 022	95.51	27 223 726	31.52	100.00	305 136	96.04	29 306 385	30.97	100.00	107	108					
18	за фурнир	114	453.00	51 506		0.42	208	453.00	94 283		0.79	183	183					
19	F2	684	372.00	254 597		2.53	779	372.00	289 968		2.98	114	114					
20	I кв. класе	6 151	212.00	1 303 957		22.71	4 296	212.00	910 698		16.40	70	70					
21	II кв. класе	8 232	146.97	1 209 841		30.39	7 972	147.00	1 171 824		30.43	97	97					
22	III кв. класе	11 908	119.00	1 417 035		43.96	12 941	119.00	1 540 016		49.40	109	109					
23	Укупно	27 089	156.41	4 236 936	3.00	100.00	26 196	152.95	4 006 790	2.66	100.00	97	95					
24	Трупци племенитих	2 189	194.64	425 975	0.24		4 201	193.77	814 071	0.43		192	191					
25	Трупци осталих	3 995	74.46	297 457	0.44		3 874	81.53	315 845	0.39		97	106					
26	Рудно дрво	1 565	62.60	97 970	0.17		821	56.00	45 973	0.08		52	47					
27	Остала обловина	375	139.25	52 220	0.04		336	136.00	45 757	0.03		90	88					
28	Целулозно дрво	137 238	57.08	7 833 904	15.18		141 052	56.50	7 968 820	14.31		103	102					
29	Огријев	446 833	49.92	22 307 045	49.41		503 758	51.34	25 862 770	51.12		113	116					
30	Свеукупно:	904 305	69.09	62 475 233	100.00		985 375	69.38	68 366 411	100.00		109	109					
31	ЛИШТАРИ+ЧЕТИНАРИ	1 658 649	83.15	137 920 768	93.62		1 780 746	83.96	149 517 122	93.74		107	108					
32	Малопродаја	113 113	28.47	3 220 468	6.38		118 844	28.73	3 413 799	6.26		105	106					
33	СВЕУКУПНО	1 771 762	79.66	141 141 235	100.00		1 899 589	80.51	152 930 921	100.00		107	108					

5. План укупне реализације

Планирана укупна реализација (укупан приход по свим основама) износи 188.490.861 КМ и обухвата:

- Реализација од шдс.....	156.069.295 КМ
- Реализација по основу коришћ. намјенских средстава у складу са ЗОШ :	
○ шумско-узгојних радова.....	11.947.655 КМ
○ изградње и реконструкције путева.....	7.635.434 КМ
○ остало у складу са Законом.....	2.838.867 КМ
- Реализација од расадничке производње.....	1.120.716 КМ
- Реализација од ловства.....	271.972 КМ
- Реализација од осталих шум. производа	103.700 КМ
- Реализација од шумских штета (наплата).....	147.500 КМ
- Реализација од услуга у приватним шумама.....	1.931.573 КМ
- Остали пословни приходи.....	5.162.145 КМ
- Финансијски приход.....	188.219 КМ
- Остали приходи.....	1.008.785 КМ
- Приходи по основу пром. рач. пол. и исп. греш. ран. год...	65.000 КМ

Реализација од шумских дрвних сортимената чини 83 % укупног прихода Предузећа и састоји се од реализације од продаје шдс на свим стовариштима и по свим видовима (шума пањ, међустовариште, централно стовариште и продаја путем лицитације). У табели на претходној страни приказана је планирана реализација шдс по цијенама из важећег Цјеновника, и она је већа за 0,81 КМ по јединици производа од остварене у 2012. години. Разлог овог повећања је боље планирана сортиментна структура у реализацији шумских дрвних сортимената у 2013. години. План реализације по основу ефеката продаје са централног стоваришта и ефеката продаје путем лицитације приказан је у табеларном дијелу Плана. Реализација шумскоузгојних радова и расадничке производње произилази из планираног обима извођења ових радове, те производње садница у планском периоду.

Структуру остале реализације чине: приходи од пословне дјелатности ИРПЦ-а Бања Лука и Центра за газдовање кршем Требиње, финансијски приходи и остали приходи.

Међу природним ресурсима Републике Српске ловне површине заузимају значајан простор и имају специфичну улогу у интегралном газдовању шумама. Ловне површине у Републици Српској износе 2.170.000 ха што је 86 % укупне територије РС. ЈПШ "Шуме Републике Српске" газдује са 634.778 ха ловних површина. То је еколошки здрав простор, који насељава аутохтона дивљач овог поднебља, високе трофејне вриједности. У погледу успјешности газдовања ловиштем у оквиру ЈПШ "Шуме Републике Српске" постоји широк квалитативни распон, од оних који раде и који су доста урадили и ловство одмах схватили као интегрални дио своје дјелатности, до оних који су у ловству недовољно учинили. Такво стање у појединим случајевима је углавном производ објективних околности, али и субјективних фактора. Значајан корак напријед у газдовању ловиштима ЈПШ РС направљен је у већини привредних (8 ловишта површине 111.780 ха) и посебних ловишта (4 ловишта површине 29 124 ха), која у сваком погледу и требају бити узор доброг газдовања.

Планови газдовања за ловишта додијељена на газдовање појединим шумским газдинствима раде се за период 01.04. текуће до 31.03. наредне године, односно

период биолошке, ловне године, па као такви, након одобрења од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, саставни су дио овог плана.

Садашње стање и ниво развијености ловства у ЈПШ "Шуме Републике Српске" одређују пословну оријентацију и мјере газдовања које ће се проводити на укупном простору од 634.778 ha.:

- У газдовању ловиштима и даље давати приоритет узгоју и заштити дивљачи са циљем постизања пуног господарског капацитета ловишта и коришћења реалног годишњег прираста.

- Стимулативним и другим мјерама стварати услове да дивљач у ловишту буде брига свих, посебно оперативно-техничког особља ЈПШ РС и локалних ловаца и њихових организација са којим треба успоставити и одржавати партнерске односе.

- Појачати ангажман медија у пропаганди ловства као ресурса еколошко-привредне категорије.

- Иако је ЦИТЕС потписан, отежано је његово спровођење у пракси, па је потребно на свим нивоима, уз сарадњу са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде, као и осталим надлежним Министарствима и научним установама инсистирати на његовој реализацији, како би се омогућио долазак страних ловаца.

Услов за појачан и успјешнији рад на осталим (споредним) шумским производима је кадровско јачање и одговорнији однос према свим пословима у шумским газдинствима и Предузећу у цјелини, израда примјерних упутстава, те обезбјеђење локација пратећих објеката (хладњача, магацина и др.) и тржишта.

Шумска газдинства која планирају приход од осталих шумских производа ће:

- задужити стручно лице за обављање ових послова, обезбиједити складишни простор, откупне станице гдје ће се вршити откуп ових производа, обезбиједити мјерне инструменте и друго неопходно за функционисање истих,

- придржавати се Правилника о начину искоришћавања осталих производа,
- приликом откупа придржавати се Правилника о губицима на роби,
- благовремено ријешити питање циркулације финансијске документације,
- сва газдинства су дужна да на свом подручју изврше контролу промета осталих производа, те сходно законским прописима изврше наплату предвиђене таксе за кориштење истих.

На пословима предвиђеним на подручју крша трансформацијом Предузећа се газдује засебно. Газдује се на основу дугорочног Програма газдовања подручјем крша, који се доноси за период од десет година, и газдовање се углавном своди на кориштење општекорисних функција шума (ЗОШ. Члан 15). Предузеће води планске активности на пошумљавању крша, тако да је у оквиру ЦСРП- Добој оформљен расадник Ластва у Требињу са циљем да се у њему производи садни материјал медитеранских врста који ће се потом користити за пошумљавање ових простора.

6. План подизања плантажа шумског воћа и енергетских плантажа

У вријеме глобалне економске кризе те ограничених могућности повећања прихода од продаје ШДС, Предузеће настоји да пронађе додатне могућности зараде. Ако се узме у обзир да се наше Предузеће суочава са вишком радника потребно је што скорије извршити проширење дјелатности, што са собом повлачи и преквалификавање највјероватнијег вишка радника. Из тих разлога у 2013. години планирано је узгајање брзорастућих врста дрвећа на тзв. енергетским

плантажама, као и плантажа шумског воћа, љековитих и ароматичних биљних врста.

Један од начина да се обезбиједи сталан извор сировине за енергију је подизање тзв. енергетских плантажа кратке опходње. Ријеч је о густим засадама дрвећа гдје се у кратком временском року обезбјеђује концентрација велике количине биомасе. Потенцијалне површине за подизање енергетских плантажа у оквиру подручја са којим газдују Шуме РС могу бити различите чистине, шибљаци и голети у ареалу шума, као и дио површина у деградираним и изданачким шумама који се могу превести у засаде енергетских плантажа. Међу потенцијалне површине спадају и сва она земљишта која из одређеног разлога нису погодна за пољопривредну производњу. Енергетске плантаже такође представљају одличан вид обнављања загађеног земљишта путем апсорпције тешких метала, пестицида и др. штетних материја.

Најчешће врсте за подизање енергетских плантажа су: тополе, врбе, багрем, пољски јасен, пајасен, неке врсте акација и др. Величина приноса значајно варира од одабира адекватне врсте, односно клона и станишта.

За подизање засада шумског воћа користиће се саднице:

- лијеске (*Corylus avellana*);
- ораха (*Juglans regia*);
- дрена (*Cornus mas*);
- малине (*Rubus idaeus*) и
- купине (*Rubus fruticosus*).

На подручју ЦГК Требиње наставиће се радови на плантажном узгоју француске лаванде (*Lavandula vera*).

На подручју којим газдује ЈПШ Шуме РС могу се без дилеме издвојити значајна подручја која се потенцијално сматрају погодним за подизање плантажа. Положај и величина плантажа ће се ускладити са биеколошким карактеристикама одабраних врста.

7. План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра

Статутом ЈП "Шуме Републике Српске" организациони дио Истраживачко-развојни и пројектни центар, основан је с циљем да за наше Предузеће првенствено, а и за друге субјекте, израђује и извршава:

- шумско-привредне основе за државне и приватне шуме,
- ловне основе,
- пројектовање објеката ниско и високоградње,
- инвестиционо-техничку документацију,
- остале пројекте и програме,
- послове дијагнозно-прогнозне и извјештајне службе.

У току 2013. године, планирано је да се изврше следећи радови:

-Обрада теренских података и писање текстуалног дијела шумскопривредних основа за: "Калиновичко-Трновско", "Мајевичко" и "Добојско-Дервентско" шумско-привредно подручје.

-Прикупљање таксационих података за "Романијско" и "Вишеградско" шумскопривредно подручје.

-Припремне радове за инвентуру који се односе на издвајање и обиљежавање одсјека на терену за: "Невесинско-Гатачко" и "Јахоринско" шумскопривредно подручје.

-У 2013.години планирано је пројектовање минимално 50 km шумских камионских путева. Уговори за пројектовање шумских камионских путева до сада нису склопљени, јер је и код шумских газдинстава у току израда производно-финансијског плана за 2013.годину. Овај обим је планиран на основу планова инвестиција из шумскопривредних основа и обавезе шумских газдинстава да граде шумске камионске путеве.

-Израда ловних основа за ловачка удружења није планирана, али ако у планској години буде потребе за истим ИРПЦ је спреман да их ради на основу Протокола потписаног између ЈПШ "Шуме РС" ад Соколац и Ловачког савеза РС.

-У склопу редовних активности наставиће се са дигитализацијом карата за шумскопривредна подручја.

-У току 2013. године за израду шумскопривредних основа за приватне шуме пристигле су за израду шумскопривредне основе за подручја општина Лакташи и Приједор. ИРПЦ је планирао да ће радити барем једну од тих основа.

-У 2013. години наставићемо прегледе регистрованих и нерегистрованих сјеменских објеката у свим шумскопривредним подручјима гдје има таквих објеката и прегледе расадника у погледу контроле производње и здравственог стања шумског сјемена и контроле здравственог стања садног материјала.

8. План радне снаге

Предузеће планира смањење броја радника у следећој години за 105 радника, по основу редовног одласка у пензију без примања нових радника, што ће за ефекат имати смањење трошкова и бољи финансијски резултат. Производно-финансијски план ће се реализовати са 4 305 радника са следећом квалификационом структуром радне снаге:

Укупно	ВСС	ВШС	ССС	НСС	ВКВ	КВ	ПК	НК	Укупно
Број запослених	763	90	1 972	70	59	978	97	276	4 305
%	16	2	47	2	1	23	2	7	100

У поступку је израда новог Правилника о унутрашњој организацији и ситематизацији радних мјеста због увођења властитих материјално-техничких средстава рада и организационе трансформације Предузећа, којим ће се утврдити вишак радника, а одређени број радника би се запослио путем прерасподјеле у поступку проширења дјелатности Предузећа, подизањем енергетских плантажа, плантажа љековитог биља и шумског воћа, те реализацијом осталих шумских производа.

9. План образовања и стручног усавршавања

За унапређење газдовања шумама, један од предуслова је повећање стручности и квалитета стручног рада запослених радника кроз додатно образовање и усавршавање. Исто тако, стипендирањем ученика и студената квалификациона структура се диже на виши ниво и обезбјеђују неопходни додатни кадрови, који су гарант бољег и стручнијег рада.

У ове сврхе предвиђено је укупно 305.174 КМ финансијских средстава, а њихова расподјела ће се вршити на основу Правилника донешеног на нивоу Предузећа.

10. План сертификације шума

Јавно предузеће шумарства "Шуме Републике Српске" је добило престижни FSC сертификат за газдовање шумама. Према дефиницији, "FSC сертификација газдовања шумама значи да се шумом и шумским земљиштем газдује према строгим еколошким, социјалним и економским стандардима".

FSC сертификат представља велику част, чиме се међународно признаје да је газдовање шумама ЈПШ "Шуме Републике Српске" у складу са строгим критеријима, а ово је уједно и признање шумарској струци у Републици Српској која генерацијама на одговоран начин газдује овим изузетно значајним националним ресурсом. На овај начин шумарство Републике Српске улази у сам врх свјетских трендова, јер је по FSC стандардима сертификирало површину државних шума у свим шумским газдинствима која се налазе у саставу ЈПШ "Шуме Републике Српске", што у свјетским размјерима представља изузетан резултат.

Сертификат може издати само од FSC вијећа овлаштена организација (у случају ЈПШ "Шуме РС" то је SGS Словачка) која обавља инспекцију организације те увидом у документацију и стање на терену утврђује степен усклађености са стандардима. FSC сертификат се издаје на пет година, а подложен је годишњим мониторинг посјетама.

Вијеће за надзор шума (The Forest Stewardship Council - FSC) је међународно тијело које појединим организацијама даје дозволу за издавање сертификата и гарантује за аутентичност њихових налаза. Циљ програма FSC је да се промовише еколошки одговорно, друштвено корисно и економски одрживо газдовање у шумама у свијету на начин да се установе општепознати стандарди који ће се признавати и поштивати кроз принципе одрживог газдовања шумама. FSC је основан 1993. уз подршку главних еколошких невладиних организација као што су World Wildlife Fund, Friends of the Earth i Greenpeace. То је невладина организација, а сертификате издаје преко овлаштених акредитационих тијела. У случају ЈПШ "Шуме РС" сертификат је издат од стране SGS Словачка.

Сертификација газдовања шумама у ЈПШ "Шуме Републике Српске" је започета 2005. године у шумском газдинству "Височник" Хан Пијесак, затим настављена са сертификацијом још три шумска газдинства (Мркоњић Град, Градишка и Рогатица). Носиоци сертификата су била појединачна шумска газдинства.

У 2008. години извршен је сертификацијски преглед у Јавном предузећу у свим шумским газдинствима као саставним дијеловима Предузећа. На основу тога, издан је заједнички сертификат за Јавно предузеће као групу која се састоји од 25 шумских газдинстава). Јединствен број сертификата је SGS-FM/COC-004338, он вриједи за сва шумска газдинства и на њега се позивају сви даљњи прерађивачи дрвета који сировину набављају од ЈПШ "Шуме РС". Сертификат важио од 10. фебруара 2009. до 09. марта 2013. године. Због тога је Јавно предузеће шумарства "Шуме Републике Српске" у периоду од 22.10.-2.11 успјешно завршило процес рецсертификације по FSC стандардима и продужило важност FSC сертификата за газдовање шумама на сљедећих пет година. Овај сертификат је подложен годишњим контролним прегледима. Кориштење сертификата, FSC заштићеног знака и СОС броја је строго прописано правилима FSC-а и забрањена је свака злоупотреба.

11. План формирања и расподјеле укупног прихода

План формирања и расподјеле укупног прихода (план биланса успјеха) је продукт планираног обима реализације шумских дрвних сортимената и њихових цијена из важећег Цјеновника, као и осталих пословних, финансијских и других прихода, са једне стране, те пословних, финансијских и осталих расхода насталих коришћењем шума и шумског земљишта у складу са Законом о шумама и осталим законским и подзаконским прописима, са друге стране.

У односу на остварени укупни приход из 2011. године планира се повећање укупног прихода у 2013. години за 9%, док је то повећање у односу на очекивани приход у 2012. години 13%. План формирања и расподјеле укупног прихода види се из следеће табеле:

Ред. бр.	Елементи	Оцјена остварења у 2012 Износ (КМ)	План 2013. Износ (КМ)	%
1	Пословни приход	165 547 346	187 228 857	113
2	Пословни расход	167 838 453	180 883 967	108
3	Финансијски приход	431 707	188 219	44
4	Финансијски расход	832 732	775 080	93
5	Остали приход	703 110	1 008 785	143
6	Остали расход	1 846 432	1 109 190	60
7	Приходи од усклађ.вријед.стал.имовине			
8	Расходи од усклађ.вријед.стал.имовине			
9	Приход по основу промј. Рач. Политика и исправке грешака из ранијих година	96 874	65 000	67
10	Расходи по основу промј.рач. политика и исправке грешака из ранијих година	59 298	46 000	78
11	Укупни приход	166 779 037	188 490 861	113
12	Укупни расход	170 576 915	182 814 237	107
13	Бруто резултат	Бруто добитак	5 676 624	
14		Бруто губитак	3 797 878	
15	Порези и доприноси из добитка		567 662	
16	Нето резултат Предузећа	Нето добитак	5 108 962	
		Нето губитак	3 797 878	

Негативан утицај свјетске економске кризе у претходном периоду на привреду РС, па самим тим и на сектор дрвопрерађивачке индустрије, је за посљедицу имао општу неликвидност тржишта, ограничене могућности кредитирања производње овог сектора, што је директно негативно утицало на тражњу шумских дрвних сортимената и продужење рокова плаћања за испоручену робу,

Пословна 2012. година за Предузеће представља постепену стабилизацију пословања у сфери производње и реализације шумских дрвних сортимената што није у потпуности дало очекиване финансијске ефекте из разлога даље неликвидности дрвопрерађивачког сектора и као посљедице тога огромних ненаплаћених потраживања за испоручене шумске дрвне сортименте. Сматрамо да ово Предузеће поред својих проблема у пословању не може ријешити и све проблеме предузећа из области дрвопрерађивачког сектора, а посебно не оне чији узрок не лежи у шумарском сектору него је често и непословне природе.

Без обзира на одређене показатеље о могућој поновној глобалној економској рецесији, очекујемо у 2013. години боље финансијске резултате него за текућу годину уз максимално ангажовање свих радних људи и менаџмента Предузећа и

бољи третман Предузећа код релевантних фактора друштвене заједнице. Конкретна помоћ Предузећу би била, поред осталог, и сагласност Владе РС на продају најквалитетнијих шумских дрвних сортимената путем лицитације што је и предвиђено овим планом, а и обавеза је која проистиче из важећег Акционог плана на сузбијању незаконитих активности у сектору шумарства и дрвне индустрије донесеног од стране Владе РС.

Шумска газдинства која имају велика потраживања од акционарских друштава дрвне индустрије или од државних дрвопрерађивачких предузећа у власништву Владе РС су највећи дио тих потраживања привремено отписала (теретила расходе ранијих година), а један дио тих потраживања ће бити отписан у складу са прописима у следећој години, што директно утиче на финансијски резултат. Таква потраживања, уколико се евентуално потпуно или дјелимично наплате у 2013. години, било редовним путем или из стечајне масе дужника, увећаће планирани приход као ванредан приход.

Недостатак обртних средстава у дужем периоду код неких организационих дијелова Предузећа, који је посебно постао проблематичан због негативних утицаја свјетске економске кризе у протеклом периоду, намеће интензивнији рад на поправљању ликвидности, односно дуготрајан и темељит рад на финансијској консолидацији.

То првенствено подразумијева:

- потпуно извршавање планираних задатака,
- спровођење донешених мјера из претходне године, у потпуности,
- повећање учешћа више вриједних сортимената,
- свођење свих залиха на оптимум,
- програмско рјешавање вишка радне снаге,
- провођење мјера штедње на свим нивоима,
- одабир квалитетних, доказаних и солвентних купаца,
- бољу наплату и утуживање дужника,
- инвестирање у складу са могућностима,
- стимулативно награђивање запослених.

12. План расхода

Предвиђени планирани расходи (трошкови) су 182 814 237 КМ, а структура је дата у следећој табели:

Ред. бр.	Врста расхода	Оцјена остварења у 2012. Износ (КМ)	План 2013. Износ (КМ)	индекс	
1	Набавна вриједност продате робе	64 500	105 300	163	
	Трошкови материјала	3 437 175	5 567 448	162	
	Трошкови горива и енергије	4 733 597	5 232 865	111	
	Трошкови плата и накнада плата	76 841 376	78 132 390	102	
	1 - сјеча и израда шумских дрвних сортимената	13 591 505	13 281 571	98	
	2 - привлачење шумских дрвних сортимената од пања до кам. пута	24 887 744	27 395 403	110	
	Укупно /1+2/:	38 479 249	40 676 974	106	
	3 - Остале производне услуге	10 066 362	14 231 217	141	
	Укупно трошкови производних услуга /1+2+3/:	48 545 611	54 908 191	113	
	Амортизација основних средстава	7 722 501	8 008 052	104	
2	Трошкови накнаде за шуме-члан 89.став 1.30Ш-а	10 061 214	10 919 179	109	
	Накнада за општине	13 849 805	15 028 954	109	
	Остали пословни расходи	2 582 674	2 981 588	115	
	Укупно:	167 838 453	180 883 967	108	
	Финансијски расходи из односа са повезаним правним лицима				
	Расходи камата и негативних курсних разлика	796 967	747 301	94	
	Остали финансијски расходи	35 765	27 779	78	
	Укупно:	832 732	775 080	93	
	3	Губици по основу расходовања и продаје осн. средств. и нематеријалних улагања	2 864	3 000	105
		Мањкови	8 953	1 000	11
Расходи по основу исправке вриједности и отписа потраж. и остали расходи		1 834 615	1 105 190	60	
Укупно:	1 846 432	1 109 190	60		
4	Расходи по основу промјене рач. полит. и исправке грешака из ранијих година	59 298	46 000	78	
	Свеукупни расходи	170 576 915	182 814 237	107	

Највећи дио планираних расхода чине пословни расходи, односно 98,94 % од укупних расхода. У оцјени остварења за 2012. пословни расходи чине 98,39 % укупних расхода.

У структури пословних расхода производне услуге чине 30,4%, односно 54,91 милиона КМ, од чега сјеча, израда и привлачење учествује са 74,1 % у укупним производним услугама. Трошкови зарада и накнада зарада чине 43,2 % пословних расхода, док су трошкови надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта 6,0 % укупних пословних расхода, трошкови накнада за развој општина са којих потичу продати дрвни сортименти, по основу Закона о шумама ("Сл.Гласник РС", број 75/08) у пословним расходима партиципирају са 8,3%, а нематеријални трошкови чине 1,7 % укупних пословних расхода. Расходи су планирани на основу:

- остварених трошкова за 2011. и очекиваних из 2012. године,
- Општег и Појединачног колективног уговора,
- Јединствених норми радова у шумарству и калкулација, те извођачких пројеката, и
- законских прописа и уредби.

За боље пословање, односно бољи финансијски резултат поред остварења зацртане производње и побољшања њене квалитетне структуре, предвиђена је штедња на свим нивоима и сегментима.

Нарушена финансијска равнотежа код једног броја шумских газдинстава се може поправити повећањем прихода, с једне и смањеним трошковима, с друге стране.

13. Прва пројекција плана инвестиционих улагања

Планирање инвестиционих улагања Предузеће ради се у двије фазе.

Производно–финансијски план садржи „Прву пројекцију“ плана инвестиција која је саставни дио годишњег Производно–финансијског плана и садржи инвестициона улагања по врстама инвестиција и по организационим дијеловима Предузећа, са изворима финансирања планираним прије израде завршног рачуна за 2012. годину.

Коначан План инвестиционих улагања се ради послје израде завршног рачуна Предузећа, имајући у виду расположиве изворе и потребе за инвестирањем у сваком организационом дијелу Предузећа, те финансијске могућности Предузећа исказане у финансијском извјештају за претходну годину.

План инвестиционих улагања представља оцјену потреба за инвестицијама у сваком шумском газдинству, или другом организационом дијелу Предузећа са приоритетима будућег инвестирања који су раније одређени одлуком Надзорног одбора. Ти приоритети у инвестирању су:

- **биолошке инвестиције (шумскоузгојни радови),**
- **реконструкција и градња шумских камионских путева,**
- **шумскопривредне основе.**

У 2013. години не планира се набавка материјално-техничких средстава за искоришћавање шума.

Предвиђена су укупна улагања у износу од 31,056 милиона КМ.

Врста инвестиције		Оцјена остварења у 2012.	План 2013.	%
Биолошке инвестиције	из извора надокнаде за коришћ. шума и шумског земљишта	6 236 956	6 388 835	102
	из извора надокнаде за унапређ. општекорисних функција шуме	1 486 729	5 625 701	378
	Укупно:	7 723 685	12 014 536	156
Изградња шумског камионског пута		3 185 054	6 273 557	197
Реконструкција шумског камионског пута		1 702 794	2 650 694	156
Израда ШПО		789 524	1 328 838	168
Ловна основа		2 500		0
Информациони систем		167 810	287 030	171
Набавка основних средстава		2 407 747	4 968 475	206
Изградња и куповина објеката		917 748	3 117 882	340
Остало		442 559	415 000	94
Укупно		17 339 421	31 056 012	179

Као што се види у табели, планира се повећање инвестиционих улагања у односу на очекивана улагања у 2012. години за 79 %. Разлог овоме је првенствено: повећање биолошких инвестиција (шумскоузгојни радови), изградња и реконструкција шумских камионских путева, информациони систем и значајно већа улагања у набавку основних средстава као и у изградњу и куповину објеката.

Свако инвестирање морају да прате:

- адекватне одлуке органа Предузећа,
- сагласности и грађевинске дозволе,
- пројектна рјешења (објекти ниско и високоградње),
- рјешење имовинско-правних односа (објекти ниско и високоградње),
- додјела уговора извођачима радова у складу са Законом о јавним набавкама,
- увођење извођача радова у посао (објекат рада),
- именовање надзорног органа,
- испостављање ситуација за извршени рад (привремене и окончане),
- технички пријем, употребна дозвола,
- колаудациони записници, који уз пратећу документацију чини основ за књижење у основна средства,
- куповина основних средстава у складу са Законом о јавним набавкама.

Комплетан и коначан план инвестиција ће бити сачињен након израде Завршног рачуна и садржаваће:

1. Изворе (расположива средства) што чини:

- остатак, односно дио добити намијењен за инвестирање по завршном рачуну претходне године, те планирана средства за ове намјене текуће године,
- амортизација основних средстава, неутрошена, те планирана за текућу годину,
- надокнада за коришћење шума и шумског земљишта у својини Републике прописана у члану 89. Закона о шумама, став 1. и 2. и надокнада за унапређивање општекорисних функција шума из члана 91. Закона

- неутрошена средства прете репродукције шума из претходних година; неутрошена средства надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта и надокнаде за унапређивање општекорисних функција шума из претходних година.
- кредитна средства (банке, осигуравајући заводи, штедионице међународних институција и друго),
- донације и друго.

2. Инвестиције по врсти, количини и вриједности и то:

- биолошке инвестиције,
- изградња и реконструкција шумских камионских путева,
- израда шумскопривредних основа,
- улагања у јединствени информациони систем,
- набавка основних средстава,
- изградња објеката, те сва остала инвестициона улагања.

ЗАКЉУЧЦИ:

- **Обавеза израде Производно – финансијског плана за 2013. годину** проистиче из одредби Закона о шумама и Статута Предузећа којим је предвиђено да осим израде Трогодишњег плана пословања у складу са Законом о јавним предузећима, наше Предузеће има обавезу израде и годишњих планова чији је задатак конкретизација планираних пословних задатака, прилагођена евентуално измјењеним околностима у односу на раније дефинисане у важећем Трогодишњем плану, односно кретањима на тржишту и економском окружењу, те измјењеном положају Предузећа у оквиру привредног и правног система Републике.
- **Веома важан моменат у промјени правног положаја Предузећа,** који неоспорно утиче на његов економски положај и успјех у пословању, је доношење Закона о шумама у другој половини 2008. године са почетком примјене од 23. августа 2008. године. У току 2009. године већина предвиђених правилника је донесена, али са знатним кашњењем, што је продужило период отежане примјене Закона о шумама. Законом је предвиђено да Агенција за шуме врши контролу и праћење радова овог Предузећа и прави годишњу анализу активности, са оцјеном рада и приједлогом мјера у погледу даљег коришћења шума и шумског земљишта у својини Републике укључујући и обавезу одржавања. У складу са чланом 33. Закона, ЈПШ "Шуме РС" а.д. Соколац је са Министарством закључило је посебан Уговор о коришћењу шума и шумског земљишта у својини Републике Српске укључујући и обавезу одржавања, 23.11.2009. године. Укидањем Агенције за шуме, те најављеним измјенама Закона о шумама у 2013. години се очекује и битна измјена економског положаја Предузећа у позитивном смислу.
- **Савремени концепт газдовања шумама** подразумијева, поред остваривања непосредних привредних користи, и остале значајније функције шума као регулатора влажности и падавина, конзервације земљишта и станишта бројне дивљачи, стабилизације биосфере и општег екосистема, стабилизације и одржавање здраве човјекове и радне средине. Значи, поред максималне продукције дрвета, односно продукције других добара, циљ је и остваривање бројних заштитно–регулаторних и социо–културних функција шума.
- **Као израз потребе и намјере остваривања свих функција шума** наведених у претходном закључку, Предузеће је у 2006. години покренуло активности на прилагођавању газдовања шумама Међународним стандардима у овој области. До краја 2008. године завршена је сертификација од стране независног акредитациног тијела за издавање FSC сертификата за

гаждовање шумама, тако да је у фебруару 2009. године добијен FSC сертификат за све државне шуме којима газдује Предузеће. Од момента добијања сертификата Предузеће је предмет годишњих мониторинг контрола од стране FSC стручњака. У периоду од 22.10. до 2.11. 2012 успјешно је завршен процес рециртификације по FSC стандардима чиме је наше Предузеће продужило важност FSC сертификата за газдовање шумама на сљедећих пет година.

- Јавно предузеће је са почетком процеса сертификације газдовања шумама било предвиђено да у цјелости прихвати Међународне FSC стандарде, па тако и принцип 9 истих, који дефинише активности газдовања у високовриједним заштићеним шумама. Ради бољег разумијевања овог принципа и активности које су неопходне да би се све потребне радње извеле у складу са стандардима, поред Генеричких стандарда за газдовање шумама на основу којих је сертификација извршена, може се погледати и Нацрт националних стандарда за FSC сертификацију.

Из наведених докумената види се шта треба радити и у којим роковима, на основу чега се може закључити да је Јавно предузеће урадило огроман посао из ове области, а све се налази и на web сајту Предузећа.

Овом приликом подсјећамо да смо у протеклом периоду идентификовали и издвојили око 6,4 % шума високе заштитне вриједности, по различитим типовима. У Предузећу је процедурама предвиђено да се у овом петогодишњем периоду издвоји и 5 % репрезентативних узорака шума на цијелом простору зарад лакшег праћења појединих процеса у шумама.

Све ово потврђује и добијање FSC сертификата, као и успјешно окончане све редовне контроле од стране Акредитационог тијела FSC, која је између осталог обухватала и контролу поштивања принципа 9 наведених стандарда.

- У 2013. години наставиће се активности на реализацији Акционог плана на сузбијању незаконитих активности у сектору шумарства и дрвне индустрије, у свим сегментима остваривања планских задатака уз јачање људских и материјалних ресурса као претпоставке задовољавајућих резултата таквих активности.

Постигнута је потпуна транспарентност свих пословних активности у Предузећу путем информисања заинтересоване јавности преко интернет сајта што ће имати све већи значај, а што ће бити нарочито изражено након увођења корпоративног управљања.

Планира се наставак продаје трупаца четинара и лишћара путем јавног надметања, као један од начина продаје, у складу са одлукама органа Предузећа. Овај вид продаје је из познатих разлога у протекле три године имао веома скромне ефекте, али слабљењем рецесије он ће вратити значај и ефекат за Предузеће који је раније имао.

У новембру 2011. и у јуну 2012. одржане су тематска сједница Владе РС везане за пословање ЈПШ „Шуме РС“ ад Соколац, на

којој су донесени конкретни закључци који ће дефинисати вођење пословне политике Предузећа у наредном периоду.

- Појава губара у одређеном броју газдинстава у 2012. години обавезује нас на појачан мониторинг у свим шумским газдинствима у 2013. години, како би се на вријеме евидентирала појава ове штеточине. По лоцирању губара потребно је енергично реаговати првенствено механичким мјерама, јер су посљедице пренамножења изузетно велике, у шта смо се могли увјерити у скоријој прошлости.
- План обезбјеђује континуитет одрживог газдовања шумама у складу са шумско-привредним основама, којима је предвиђен годишњи етат од 3,137 милиона m^3 свеукупне дрвне масе и чини 61% од годишњег прираста (5,179 милиона m^3). Планом се предвиђа производња од 1.892.991 m^3 нето масе дрвних сортимената што представља 85 % просјечног годишњег етата за шуме подесне за газдовање по ШПО. Оваквим односом величина могуће и планиране сјече и висине годишњег прираста свеукупне дрвне масе долази до сталног повећања залиха свеукупне дрвне масе.
- Максимализација профита у Предузећу подразумијева, уз максимално повећање свих врста прихода и смањење укупних расхода и свих врста трошкова по мјестима и носиоцима, те њихово свођење на најмањи могући ниво. У изради Плана посебан акценат је стављен на минимализацију индиректних трошкова производње (нематеријални трошкови, непроизводне услуге). Ограничене су могућности рационализације и минимизирања трошкова када се ради о издвајањима по основу Закона. Тако у категорији нематеријалних трошкова највећу појединачну ставку чине издвајања у складу са чланом 89. Закона о шумама, односно 10% финансијских средстава од вриједности продатих ШДС утврђене по цијенама франко камионски пут по Цјеновнику Јавног предузећа шумарства, за развој општина са којих потичу продати сортименти. Та средства чине 83 % укупних нематеријалних трошкова, око 8,3 % укупних пословних расхода, односно 15,0 милиона КМ, што је износ већи за 2,6 пута од планиране бруто добити за 2013. годину. Због великих издвајања по овом основу и присутне опште неликвидности Предузеће је за измирење обавеза по овом основу у 2012. години узело намјенски комерцијални кредит у висини од 5 милиона КМ, а у току је рјешавање захтјева на још 5 милиона КМ комерцијалног кредита.
- Овим планом је обезбјеђен раст имовине Предузећа кроз инвестициона улагања (изградња и реконструкција шумских камионских путева и осталих инфраструктурних објеката, израда ШПО, унапређење информационог система и остала средства неопходна за пословање Предузећа), и то из више извора: амортизације основних средстава, надокнада за коришћење шума

и шумског земљишта у својини Републике, надокнада за унапређење општекорисних функција шума, остварене добити и других извора. Планом предвиђена инвестициона улагања за 2013. годину су већа од оцјене остварења инвестиција за 2012. годину за 79%.

- Исто тако, значајна су улагања у шуме и шумски фонд који се не воде у билансној позицији Предузећа, у облику шумскоузгојних радова на подизању, одржавању и њези постојећих шумских култура, те пошумљавању голети и потребним радовима у високим деградираним и изданачким шумама и другим радовима. Повећање шумског фонда који по Закону не чини имовину Предузећа само по основу улагања у шумско-узгојне радове износи 12 милиона КМ што је више од оцјене остварења за 2012. годину за 56% и оствареног за 2011. годину за 38 %. Овоме треба додати потребу и обавезу да Ресорно министарство сва намјенска средства прикупљена по основу накнаде за унапријеђење општекорисних функција шума по члану 91. Закона о шумама, усмјери у намјенске сврхе што би резултирало потпуним испуњењем обавеза дефинисаним Законом и важећим ШПО.
- Удио прихода по основу реализације осталих шумских производа у укупном приходу још није на задовољавајућем нивоу, али су ипак планирана значајна средства и очекује се значајан резултат од улагања у ове сврхе у организационој јединици Предузећа – Центру за сјеменско-расадничку производњу Добој (производња свих врста садница за потребе Предузећа и продају екстерним купцима, производња љеко-биља). У сјеменско-расадничком центру "Добој" планиран је укупан приход у износу од 1,8 милиона КМ што је повећање у односу на оцјену остварења укупног прихода у 2012. години за 13%. У 2013. години планирани су приходи од ловства у износу од 272 хиљада КМ што није велики износ, али се постепено стварају услови за све успјешније газдовање ловиштима у оквиру Предузећа, те се планира ова дјелатност појачати кадровски и организационо. Поред већ поменутих и раније започетих активности у ЦСРП на узгајању љековитог биља и житарица планом су предвиђене одређене активности у осталим организационим дијеловима на интезивнијем коришћењу споредних шумских производа, тако да се у 2013. години планира формирање плантажа љековитог биља, шумског воћа и других корисних биљних врста (лаванда, љешник, орах, купина, малина и дријен).
- Такође значајне приходе остварује "Истраживачко-развојни и пројектни центар" Бања Лука гдје је планиран за 2013. годину укупан приход од 2 милиона КМ.
- Одржавање ликвидности Предузећа, због озбиљних поремећаја на глобалном банкарско-финансијском тржишту као генератору насталих привредних поремећаја и утицаја на реалну економију је,

преко првенствено слабљења тражње за нашим робама, био највећи изазов у протеклом периоду у пословању Предузећа, а очекујемо да ће систем рационалног управљања расположивим новцем и у 2013. години бити од пресудног значаја за Предузеће. Наговјештај постепеног изласка из рецесије земаља у региону, а такође и привреде РС и БиХ, у 2012. години се позитивно одразио у дрвопрерађивачкој индустрији и имало је за посљедицу већу тражњу наших производа, повећање производње, смањење залиха готових производа. Без обзира на чињеницу да је дошло до постепеног јачања дрвопрерађивачког сектора РС, БиХ и региона што је донекле нормализовало производњу и реализацију ШДС у нашем Предузећу, проблем неликвидности се снажно пренио са прерађивачког сектора на шумарски сектор тако да је постао проблем број један у функционисању оба ова сектора. Томе доприносе и глобална економска кретања гдје феномен презадужености неких свјетских, а посебно европских економија вуче свјетску привреду, према мишљењу познатих свјетских економиста, у још једну, још гору рецесију него што је била претходна. Отуда и потреба да се на бази искустава из претходног периода евентуални поремећаји на тржишту дочекају спремније, те је за очекивати да ће се плански задаци зацртани у овом плану, а све у складу са Законом о шумама, шумскопривредним основама, Трогодишњим планом пословања те посебним Уговором о коришћењу шума и шумског земљишта закљученим са Ресорним министарством у потпуности испунити.

